

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

**BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM**

**2022-2023**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**Hana Pihávková**

**Postavení Romů v Hlavním městě České republiky**

**Praha 2023**

**Vedoucí bakalářské práce: JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.**

**JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE**

**BACHELOR FULL-TIME STUDIES**

**2022-2023**

**BACHELOR THESIS**

**Hana Pihávková**

**Status of the Romany in the capital of the Czech Republic**

**Prague 2023**

**The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.**

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 6. 3. 2023

.....

Hana Pihávková

## **Poděkování**

Děkuji JUDr. PhDr. Renému Petrášovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za jeho cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích. Děkuji i svému respondentovi Michalovi Žigovi za poskytnutí rozhovoru.

## **Anotace**

Bakalářská práce se zabývá postavením Romů v hlavním městě Praze. Hodnotí ekonomické a sociální postavení této početně významné menšiny České republiky. Řeší právní úpravu menšin a vývoj právních předpisů týkajících se Romů od jejich příchodu na české území až do současnosti. Pozornost je věnována specifikům romské kultury a odlišnému způsobu života od majoritní společnosti. Bakalářská práce je konkrétně zaměřena na pražské čtvrtě Žižkov, Libeň, Karlín a Černý most. Tyto čtvrtě jsou známé hustým osídlením romské menšiny, z čehož vyplívají různé problémy v sousedství, které tato práce řeší. Součástí bakalářské práce jsou i otázky možné diskriminace, sociálního vyloučení a chudoby. Pro větší autentičnost práce byl proveden rozhovor s romským respondentem žijícím v Praze na Černém mostě.

## **Klíčová slova**

Asimilace, Cikáni, identita, komunita, kultura, majorita, menšina, postavení, Romové, segregace, sociální vyloučení, začlenění.

## **Annotation**

The bachelor's thesis deals with the position of the Roma in the capital city of Prague. It evaluates the economic and social status of this largest minority in the Czech Republic. It is focused on the legal regulation of minorities and the development of legal regulations concerning the Roma from their arrival on Czech territory to the present day. Attention is also paid to the specifics of Roma culture and a different way of life from the majority society. The bachelor thesis is specifically focused on the Prague districts Žižkov, Libeň, Karlín and Černý most. These neighbourhoods are known for the large population of the Roma minority, which results in various problems, that are addressed in the work. Issues of possible discrimination, social exclusion and poverty are part of the bachelor thesis. For better authenticity of the work was conducted an interview with a Roma respondent living in Prague on the Černý most.

## **Keywords**

Assimilation, community, culture, Gypsies, identity, integration, majority, minority, position, Romany, segregation, social exclusion.

|                                                                   |           |
|-------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ÚVOD.....</b>                                                  | <b>8</b>  |
| <b>1 HISTORIE A PŘÍCHOD NA NAŠE ÚZEMÍ.....</b>                    | <b>10</b> |
| 1.1 Romové v českých zemích .....                                 | 12        |
| 1.2 Romové za první republiky.....                                | 14        |
| 1.3 Romové v Protektorátu Čechy a Morava.....                     | 15        |
| 1.4 Romové v komunismu .....                                      | 16        |
| 1.5 Romové po revoluci.....                                       | 19        |
| <b>2 MENŠINY A JEJICH PRÁVNÍ POSTAVENÍ.....</b>                   | <b>22</b> |
| 2.1 Vývoj právní úpravy menšiny Romů.....                         | 25        |
| <b>3 ROMOVÉ - CHARAKTERISTICKÉ RYSY A KULTURA .....</b>           | <b>29</b> |
| <b>4 SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ POSTAVENÍ ROMŮ .....</b>               | <b>34</b> |
| <b>5 ROMOVÉ V PRAZE - ŽIŽKOV, LIBEŇ, KARLÍN A ČERNÝ MOST ....</b> | <b>36</b> |
| 5.1 Aktuální řešené problémy .....                                | 39        |
| <b>6 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY.....</b>                              | <b>41</b> |
| <b>7 OTÁZKY DISKRIMINACE ROMŮ.....</b>                            | <b>42</b> |
| <b>PRAKTICKÁ ČÁST .....</b>                                       | <b>45</b> |
| <b>8 ROZHOVOR.....</b>                                            | <b>46</b> |
| <b>ZÁVĚR .....</b>                                                | <b>49</b> |
| <b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....</b>                               | <b>51</b> |
| <b>SEZNAM ZKRATEK .....</b>                                       | <b>57</b> |
| <b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>                                         | <b>58</b> |

## ÚVOD

Romové jsou největší etnickou menšinou v České republice. Žije jich zde odhadem okolo 250 000 tisíc. Proto je nutné věnovat jim určitou pozornost. Romové jsou etnikum, které tvoří jednotnou komunitu, a i uvnitř se od sebe jednotlivé skupiny velmi liší. Romské etnikum mělo odjakživa odlišný způsob života od majoritní společnosti. S těmito zejména sociálními specifiky se musí vyrovnávat i právní systém. Tato bakalářská práce se zaměřuje mimo jiné i na právní úpravu menšin, konkrétně Romů. Sleduje tvorbu právních norem od příchodu Romů na území českých zemí až do současnosti.

Cílem bakalářská práce je zhodnocení postavení Romů v Hlavním městě České republiky. Hodnotí ekonomické a sociální postavení této početně významné menšiny, konkrétně v pražských čtvrtích Žižkov, Libeň, Karlín a Černý most. Zohledněna je specifická kultura Romů, jejich historie a příchod na naše území. Je řešena otázka izolace, segregace, asimilace, sociálního vyloučení, chudoby a diskriminace. Zejména pak diskriminace je u romské menšiny závažným problémem. Právní úprava česká i mezinárodní diskriminaci menšin výslovně zakazuje. Avšak v praxi na ní Romové stále naráží. Diskriminace je způsobena z množství předsudků a stereotypů, kterých o Romech existuje řada.

Romové nikdy v historii nevyvolali ani nevedli válku. Nejsou agresivní skupinou lačnická po území. Přesto s nimi v minulosti nikdy nebylo zacházeno s úctou a respektem. Romové žijí na území českých zemí již více než 6 století a za tuto dobu nebyla nikdy s respektem vyřešena „cikánská otázka,“ kterou si po staletí představitelé území kladli. Ve středověku, v dobách, kdy Romové poprvé přišli na území Evropy, je společnost vyháněla. Panovala politika pronásledování, vyhánění, dokonce i beztrestného zabíjení Romů, a to jen proto, že byli Romové. Ani po rozpadu Rakouska-Uherska v dobách první republiky nebyla politika státu ohledně Romů příznivá. Vrcholem nelidského chování vůči Romům byla v Protektorátu Čechy a Morava genocida romské menšiny. V koncentračních táborech zemřela drtivá většina Romů na českém území. Po válce komunistická strana následně zavedla novou politiku řešení „cikánské otázky.“ Zvolili cestu násilné převýchovy, přizpůsobení se majoritní společnosti a nucené ztráty identity.

V současnosti je politika státu k menšinám vstřícná. Ovšem po staletí trvající hrubé zacházení zanechalo stopy, jak uvnitř romské komunity, tak i u většinové společnosti.

Autorka bakalářské práce sama Romkou není. Důvod, proč si vybrala téma o Romech, konkrétně o Romech v určitých pražských čtvrtích, je fakt, že autorka pochází právě ze zmíněného Žižkova. Žižkov je čtvrtí, která je známá hustým osídlením romské menšiny. Autorka zde vyrůstala a setkávala se s Romy, jak venku na ulici, v obchodech, na školách i v zájmových centrech. Žižkov již v současné době není domovem velkého množství Romů. Tím se stal spíše Černý most. Zde autorka trávila také část svého dětství a čtvrť dobře zná. Z Černého mostu pochází i respondent Michal Žiga, který poskytl rozhovor pro bakalářskou práci. Rozhovor přináší pohled samotného Roma na řešenou problematiku a tvoří praktickou část bakalářské práce.

# 1 HISTORIE A PŘÍCHOD NA NAŠE ÚZEMÍ

Pravlast Romů nebyla dlouhá staletí přesně známa a vedly se o ní mnohé dohady. Zdroje z raného středověku uváděly, že jejich původní vlastí byl Egypt. V německé kronice Ludolpha von Sundheima bylo uvedeno, že pochází z rodu faraonů. Průlom v otázce původu Romů učinil maďarský student teologie Štefan Váli. V roce 1763 se setkal při studiích s Indy Malabary, kteří v té době studovali medicínu na univerzitě v Leydenu. Váliho zaujala jejich podobnost s Romy, a tak spolu s nimi sepsal jejich řeč a porovnal ji s romštinou. Řeč se výrazně podobala řeči maďarských Romů. Na toto následně navázala řada odborníků. Ti dokázali, že romština vychází z dialektu staré hindštiny. Mimo to existovala podobnost některých zvyků, společenská struktura, výběr povolání a například i stejná technologie zpracování kovů. Díky tomu lze dnes s jistotou říci, že Romové pocházejí původně z Indie.<sup>1</sup>

Jedno ze samostatných původních indických etnik byli Domové. Ti jsou považováni za nejbližší příbuzné Romů. Dnes v Indii existují také domské kasty. Svou podobnost s Romy mají především v řemeslech, jako kovářství, košíkářství, pěvecká, hudební a taneční produkce nebo předvádění cvičené zvěře a akrobacie. Důležitost etnika Domů je v tom, že z označení příslušníka etnika - Dom vzniklo přeměnou v Evropě pojmenování Rom.<sup>2</sup>

Romové začali opouštět Indii v 3. - 5. století. Důvodem bylo nejspíše hledání lepších životních podmínek. Jejich sociální postavení v kastovním systému Indie Varnášrama, bylo mimo jakoukoliv kastu do tzv. nedotknutelných. Nedotknutelní mohli vykonávat jen tu nešpinavější práci, žili v chudobě a ostatní je považovali za nečisté.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Romové v České republice: Historie a původ Romů. Romove.radio.cz [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18530>

<sup>2</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 9-10. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>3</sup> Kasty: Indické životní stigma | Jak funguje kastovní systém | pasapusu.cz | blog o cestování. pasapusu.cz | blog o cestování [online]. Copyright © Fotografie a texty jsou chr [cit. 17.12.2022]. Dostupné z: <https://www.pasapusu.cz/kasty-indicke-zivotni-stigma>

Jejich cesta z Indie vedla do Persie. Dle tamního básníka si je perský vládce pozval na pobavení hudbou a zpěvem. Důkazem o pobytu Romů v Perské říši je lingvistika. Většina romských nářečí obsahuje slova perského původu. Romové netvořili jednotný migrační proud. Z Indie odcházeli ve vlnách a do různých oblastí. Například do Byzantské říše. Opět je toho důkazem romské nářečí obsahující slova řeckého původu.<sup>4</sup> Odtud vzniklo nejrozšířenější pojmenování Romů, a to Cikáni. Slovo Cikán bylo odvozeno z řeckého slova Athinganoi. Znamenalo pojmenování příslušníků heretické sekty, odpadlíků od pravověrného křesťanství. Evropský ekvivalent od slova Athinganoi je Cikán.<sup>5</sup>

Rozptýlení migračních vln do různých oblastí bylo tak široké, že již v 15. století byli Romové rozptýleni po celé Evropě. Kočovali v dlouhých karavanách, někteří jeli na koních, někteří po svých a vozy měly plné zavazadel. Z počátku byli Evropané ke kočovníkům shovívaví, protože se Romové vydávali za kající, mírumilovné křesťanské poutníky. Vydávali se za ně z důvodu, že Evropani v nich viděli podobu s Tatary a s ní spojenou hrozbu s dřívějšími tatarskými nájezdy. Jejich pozitivní masku dovršil fakt, že jejich putování si Evropané vysvětlovali jako formu pokání, oběti a kajícího. Navíc přinášeli do měst nové technologie například zpracování železa a kovů.<sup>6</sup>

---

<sup>4</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 10. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>5</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 14. ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>6</sup> Romové v České republice: Historie a původ Romů. Romove.radio.cz [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18530>

## 1.1 ROMOVÉ V ČESKÝCH ZEMÍCH

První zmínky o Romech na území střední Evropy a konkrétně na našem území jsou z 13 - 14. století. Jsou to ovšem zmínky vyvratitelné a sporné. Jsou to zápisy v Dalimilově kronice a v Popravčí knize pánů z Rožmberka. Nesporná zmínka o Romech v českých zemích je úryvek z kroniky, později vydaný ve Starých letopisech českých z roku 1417. Ve stejném roce byl vydán císařem Zikmundem Lucemburským první tzv. glejt, který měl zajistit ochranu a bezpečí Romů při jejich putování. To svědčilo o prvotním pozitivním přijetí Romů. Vše se ovšem začalo měnit v 16. století, a nakonec vyvrcholilo v 18. století v jejich pronásledování. Obrat v postavení Romů mělo více faktorů. Nejvýraznějším byla expanze Turků do střední Evropy. Lidé se domnívali, že Romové jsou, kvůli své barvě pleti, Turky a tureckými špehy. Církev začala upozorňovat na to, že se nechovají jako vzorní křesťané, za které se vydávali. Dalším důvodem k nenávisti bylo, že se Romové živili, mimo hudby a čarováním také provozováním řemesel, jako kovářství a zpracování železa. To ale bylo kontrolováno cechy, a tak nenašli v tomto oboru uplatnění a uchýlovali se ke krádežím.

První protiromské nařízení vydal zemský sněm moravský. Ten v roce 1538 nařizoval vyhoštění Romů ze země. S nařízeními o vyhoštění následoval i český král Ferdinand I., který mimo to nařídil i odevzdání všech jejich zbraní. Nařízení byla ovšem neúčinná, protože v sousedních zemích platila nařízení obdobná. V Německu císař Maxmilián I. vydal edikt o tom, že buď se Romové na území Německa usadí a přestanou s kočováním, nebo budou vyhoštěni. Španělsko v průběhu tzv. reconquisty (ovládnutí Pyrenejského ostrova muslimy) nařídilo, aby byli Romové společně s Maury a Židy nuceni zemi opustit.<sup>7</sup>

Vzhledem k tomu, že Romové neměli možnost české země opustit, tak v nich setrvali a tím se dostali do sporu s místními obyvateli. Ti začali brát právo do svých rukou. O výjimečné krutosti, se kterou se Romové museli potýkat svědčí fakt, že v roce 1556 musel český král vydat mandát zakazující topení romských žen a dětí, a naopak

---

<sup>7</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 15 ISBN 978-80-904932-2-3.

je využít k práci. Muži byli verbováni do vojsk. Vrchol protiromské agrese byl konec 17. a první polovina 18. století za vlády Leopolda I. V této době byli Romové prohlášeni za psance a bylo možné je beztrestně zabíjet. Pokud byl Rom zadržen, čekal ho trest smrti oběšením, ženy byly potrestány zprvu uříznutím ucha a výpraskem, později byl i pro ženy trest změněn na trest smrti. Během let 1694-1763 se vykonalo 527 takových trestů. Na hranicích byly rozmístěné cedule upozorňující na tyto kruté tresty. Postih neminul ani osoby, které Romům, jakkoliv pomáhaly.<sup>8</sup>

Od poloviny 18. století se postavení Romů začalo mírně zlepšovat. Místo smrti se začaly udělovat tresty nucených prací a děti byly dány na převýchovu do poddanských rodin. Kvůli pronásledování Romů se zvýšila jejich mobilita. Snahu o zastavení jejich nekontrolovatelného kočování měla Marie Terezie a později její syn Josef II. Nařídili úředně usazení Romů na vsích. Změnilo se i pojmenování z Cikánů na novosedláky. Byla snaha o potlačení jejich kultury a řeči. V tom pomohla i povinná školní docházka romských dětí k jejich převychování a povinná návštěva bohoslužeb. Tato nařízení se týkala nejvíce Moravy, kde se začaly rozrůstat romské usedlosti tzv. cikánské tábory, které často stály na okrajích měst a vsí. Usazená a stabilizovaná komunita Romů byla především na Slovensku. V Čechách k tomuto moc nedocházelo.

Nenávist místních občanů k Romům stále přetrvávala. Důkazem byl třeba tzv. Hontianský proces z roku 1788. V něm bylo obviněno 170 Romů z vraždy a kanibalismu. Za tyto zločiny bylo popraveno 40 osob, které se mučením k činu přiznaly. Později se však ukázalo, že údajné oběti byly naživu.

Způsob obživy Romů byl v těchto dobách různorodý. Mimo tradiční zdroje obživy, jako bylo kovářství a hudebnictví začali provozovat i nádenické nebo sezónní práce, prodávat své výrobky nebo přeprodat dříve koupené zboží. Zvláštními způsoby obživy byly například drátování kuchyňského nádobí nebo broušení nožů.<sup>9</sup>

---

<sup>8</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 15 ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>9</sup> NEČAS, Ctibor a Marta MIKLUŠÁKOVÁ. Romové v České republice: Historie Romů na území České republiky. Romove.radio.cz [online]. 12. 02. 2022 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>

## 1.2 ROMOVÉ ZA PRVNÍ REPUBLIKY

V roce 1885 byl vydán zákon o potulce, ten platil i v době první republiky. Přestože byli tehdy Cikáni oficiálně uznáni za svébytnou národnostní menšinu, úřady jim stejně věnovaly mimořádnou pozornost. Ve sčítání lidu z roku 1921 byla romská národnost zvláště vymezena a přihlásilo se k ní na území tehdejšího Československa jen zlomek, a to 56 266 osob. Z toho drtivá většina žila na území dnešního Slovenska. Romové na území Česka se dělili na české a moravskoslezské. Zatímco moravskoslezští žili usazeně, nebo polousazeně v osadách, čeští vedli kočovný způsob života. Těch byl ale jen zlomek. Dle sčítání lidu pouze 579 osob.<sup>10</sup>

Vydáním zákona č. 117/1927 Sb. o potulných Cikánech se projevila další snaha o asimilaci a řešení „cikánské otázky.“ Význam zákona byl především v tom, že nařizoval evidenci kočovných i polokočovných Romů. Evidovaným Romům byla vystavena tzv. cikánská legitimace, tu museli nosit neustále u sebe a na požádání se ní prokazovat. Postupem času se nutnost legitimace rozšířila na všechny Romy na území republiky. Pro kočovníky navíc existoval tzv. kočovnický list. Ten byl vydáván jen za určitých podmínek a Romy značně omezoval. Nutnost evidence Romů je ještě více vytlačovalo na okraj společnosti, jako skupinu osob, která musí být pod dozorem státní moci.

V rozporu s těmito podmínkami byla revoluční Užhorodská škola. Tu vystavěli svépomocí užhorodští Romové z finanční sbírky, do které přispěl i prezident Tomáš Garrigue Masaryk.<sup>11</sup> Další revoluční pokrok bylo vystudování Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze moravským Romem Tomášem Holomkem.

Na konci 30. let počet Romů na území rychle vzrostl. Důvodem byl jejich útek z nacistického Německa a okupovaného Rakouska, kde byla zavedena přísná protiromská opatření. V říšskoněmeckém výnosu z roku 1938 o potírání cikánského zlořádu byl sepsán soupis Cikánů, cikánských míšenců a osob žijících po cikánském způsobu.

---

<sup>10</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 18. ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>11</sup> Romové za první republiky | Radiožurnál. Český rozhlas Radiožurnál [online]. Copyright © 1997 [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/romove-za-prvni-republiky-8106743>

Avšak v Československu stále platil zákon č. 117/1927 Sb. o potulných cikánech, a tak byli nově příchozí opětovně vyhoštěni.<sup>12</sup>

### 1.3 ROMOVÉ V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla vydána vyhláška ministerstva vnitra o zákazu kočování. Ta nařizovala doposud kočovným Romům, držitelům tzv. kočovných listů, okamžité usazení. Romové, kteří neuposlechli a neusadili se do konce ledna 1940, byli zavřeni do kárných pracovních táborů. Ty se nacházely pro Čechy v Letech u Písku a pro Moravany v Hodoníně u Kunštátu. Oba tábory byly po německém vzoru na základě nařízení o preventivním potírání zločinnosti pozměněny na sběrné tábory a od roku 1942 na cikánské tábory.<sup>13</sup> Toto nařízení zavedlo preventivní vazbu pro lidi, kteří by mohli ohrožovat veřejnost svým chováním. Do těchto osob spadali a byli i výslovně uvedeni Romové. Ti byli zatýkáni a odváženi i s celými rodinami bezdůvodně, například jen za opuštění úředně přiděleného místa. Ještě téhož roku byl v Protektorátu vydán výnos o potírání cikánského zlořádu. V něm byl uveden soupis veškerých Romů na území. Dověšením situace byl výnos o deportaci cikánů a cikánských míšenců do koncentračního tábora Auschwitz-Birkenau (česky Osvětim-Březinka), kde byl vytvořen rodinný cikánský tábor. Výnos říšského vůdce Himmlera deportoval do táborů naprostou většinu populace Romů na protektorátním území. Podmínky v táborech byly otřesné. Kapacita objektů byla několikanásobně překročena, dozorcí jednali s vězni velmi surově, hladomor a každodenní velmi těžká práce způsobovali, že umírali dříve, než bylo dokončeno jejich „konečné řešení.“<sup>14</sup>

Do táborů byly odváženy i děti ze smíšených manželství. O transportu rozhodovala barva očí a vlasů, odstín pleti. Jen velmi málo Romů se povedlo zachránit. Záchranou byl

---

<sup>12</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitost proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 18-19. ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>13</sup> NEČAS, Ctibor a Marta MIKLUŠÁKOVÁ. Romové v České republice: Historie Romů na území České republiky. Romove.radio.cz [online]. 12. 02. 2022 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>

<sup>14</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 46-49. ISBN 80-7106-615-X.

buďto útěk, dokonalé ukrývání anebo ve výjimečných případech zastání domovské obce. Zastání obcí bylo velmi vzácné, neboť Romové nebyli v obcích příliš oblíbení. Jejich doposud narůstající populace byla brána jako parazitizmus. V dobách před válkou se příchod Romské skupiny do obce rovnal ztrátám drůbeže, plodin a jiných komodit

V táborech se velmi rychle šířily nemoci, zejména pak tyfus. Mimo to, byly na Romech prováděny drastické lékařské pokusy Dr. Mengele. Ti, kteří tyto podmínky přežili, byli posláni do plynových komor. Za období druhé světové války bylo v Evropě zavražděno a umučeno přes půl milionu Romů.<sup>15</sup> V Česku se z táborů vrátilo pouze 583 Romů, tedy 90 % z nich bylo vyhlazeno. Došlo skoro k úplné genocidě romské menšiny na území.<sup>16</sup> Těm, kterým se povedlo přežít a vrátit do svých domovin, v nich nenacházeli žádné příbuzné. Někteří ze strachu začali popírat svou romskou příslušnost. Došlo k asimilaci přeživších s většinovým obyvatelstvem.<sup>17</sup>

## 1.4 ROMOVÉ V KOMUNISMU

Po skončení druhé světové války se slovenští Romové vrátili do svých chatrčí. Ty byly buďto v dezolátním stavu, nebo zcela srovnány se zemí. Byly budovány nové kolonie, ale odpor místních obyvatel přetrvával i po válce. Slovensko bylo na tom po válce hospodářsky velice špatně. Romové byli, ve zvlášť jimi hojně osídlených částech, velkým sociálním problémem. V nové Československé ústavě z roku 1948 byl výslovně zaručen zákaz diskriminace z rasových důvodů a možnost práce pro všechny osoby praceschopné. To byla pro Romy velká příležitost se začlenit do společnosti. Ti ale gadžům (romské označení pro neroma) nedůvěřovali a nová práce by pro ně znamenala změnu životního stylu. Nedůvěra Romů byla opodstatněná, jelikož i přes novou ústavu byli Romové dále znevýhodňováni a byly obnoveny diskriminační nařízení i z dob války. Dokonce se na chvíli obnovilo i odvádění do pracovních táborů. Byl proveden další

---

<sup>15</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 46-49. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>16</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitost proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 22. ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>17</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 46-49. ISBN 80-7106-615-X.

soupis Romských obyvatel. Velká část slovenských Romů migrovala do Čech za vidinou lepších podmínek. Přesídlovali s celými rodinami zejména do průmyslových oblastí a do pohraničí. Velké množství přesídlených Romů bylo důvodem v Česku pro znovuzavedení prvorepublikových cikánských legitimací a následně i dohled na jejich pracovním zařazením.<sup>18</sup>

Příchod slovenských Romů z venkova z izolovaných osad na okrajích obcí do větších průmyslových měst měl svá úskalí. Jejich zvyky, chování i způsoby oblékání byly naprosto odlišné. Masivní migrace byla zejména do oblastí s rozšířeným průmyslem za vidinou lepších ekonomických i sociálních podmínek, než je čekaly v osadách. Velká romská komunita začala vznikat v Ostravě, na Kladně a v oblastech bývalých Sudet.<sup>19</sup>

Od druhé poloviny 50. let se „cikánskou otázkou“ začnou velmi horlivě zabývat úřady. Komunistickou stranou Československa bylo rozhodnuto o státem řízené asimilaci. Byl vydán zákon 74/1958 Sb. o trvalém usídlení kočujících osob. Romové měli povinnost usadit se tam, kde se aktuálně nacházeli a obce jim musely poskytnout ubytování. Tento násilný nátlak na usazení měl mnohé následky, zejména podněcování kriminality. Snaha vládnoucí strany byla bezpodmínečně zařadit Romy mezi ostatní obyvatelstvo a zcela potlačit jejich kulturu, zvyky a jazyk. Cokoliv romského bylo zesměšňováno. Romové se začali novým podmínkám přizpůsobovat a dokazovat ostatním svůj společenský status. Od roku 1965 byl cílená likvidace romských soustředění a rozptýl obyvatel různě po Česku. Romové migrovali a začali se usídlvat na okrajích velkých měst. Tím začaly vznikat tzv. ghetta, z nichž nejznámější je Chánov u Mostu.<sup>20</sup>

---

<sup>18</sup> DAVIDOVÁ, Eva. *Romano drom: cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. s. 9-13. ISBN 80-244-0524-5.

<sup>19</sup> PETRÁŠ, René. *Migrace Romů do českých zemí*. In: SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. s.133. ISBN 978-80-87284-07-0.

<sup>20</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. *Kapitoly z dějin Romů*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 50-53. ISBN 80-7106-615-X.

Bydlení v panelových domech na sídlištích na okraji měst bylo pro Romy naprosto nepřírozené. Anonymní velká města umožňovala přestat se držet původních romských zvyků. Přestávali se držet typických romských hodnot. Pro příklad ženy se začaly věnovat prostituci a své děti odkládaly do dětských domovů. Vzrostla také kriminalita. Mělo to ale i svá pozitiva. Romům velmi vzrostla životní úroveň.<sup>21</sup> Z rozpadajících se chatrčí v osadách dostali možnost bydlení v moderních bytech. Romové ale na toto moderní prostředí nebyli zvyklí a často své nové byty poškodili a zdemolovali. Dobré nebylo ani jejich soužití s ostatními neromskými sousedy.<sup>22</sup> Ale přesto rostla jejich míra gramotnosti a kvalifikace. Snaha Romů podílet se na jejich osudu vedla ke vzniku organizace Svaz Cikánů-Romů, ale ta měla jen krátkého trvání.<sup>23</sup>

V normalizaci se tlak na asimilaci zmírnil a vláda viděla řešení „cikánské otázky“ v materiálních a sociálních výhodách. Dostávali přednostně byty, obdrželi sociální dávky a příspěvky. To se ovšem stalo velmi kontraproduktivní. Romové tím ztratili své základní vlastnosti, a to soběstačnost a nezávislost. Malým ústupkem byla i změna v označování této menšiny. Cikán se začal psát s velkým písmenem, nebo se využívalo označení Cikán-Rom. Za jejich postavení v rámci Československa se výrazně postavili signatáři Charty 77, kteří je označili za oběti nezákonnosti.<sup>24</sup>

Období socialistické vlády mělo zásadní dopady na romskou menšinu, a to kladné i záporné. Vysoce se zvedla jejich životní úroveň, vzdělanost, kvalifikovanost a důstojné bydlení. Ovšem asimilace měla za následek rozboření tradiční romské kultury, jejich zvyků, hodnot a rodinných vazeb.<sup>25</sup>

---

<sup>21</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 50-53. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>22</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Romano drom: cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. s. 143-144. ISBN 80-244-0524-5.

<sup>24</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 50-53. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>25</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 24. ISBN 978-80-904932-2-3.

## 1.5 ROMOVÉ PO REVOLUCI

Markantní zlom v postavení Romů přinesly události po Sametové revoluci v roce 1989. Začaly vznikat romské politické strany a organizace.<sup>26</sup> První politická strana byla Romská občanská iniciativa, která byla vytvořena hned rok po revoluci. Sdružovala všechny občany, kterým záleželo na osudu a životě Romů.<sup>27</sup> Pro rozvoj romské kultury byly založeny organizace jako Kulturní svaz občanů romské národnosti, Svaz romských autorů a spisovatelů, Nadace Dženo, Demokratická aliance Romů v ČR apod. Byla založena i soukromá škola Romská střední škola sociální. Rozmach byl i v médiích. Začaly se vydávat romské časopisy, například *Romano kurko*, *Lačho lav* a *Gendalos*. V Českém rozhlase začaly vysílat program *O Roma vakeren*, který vysílají dodnes. Muzeum romské kultury v Brně bylo založeno v roce 1991. Začaly se pravidelně pořádat romské festivaly. Nově byla i možnost studovat samostatný obor zabývající se romskou kulturou a jazykem zvaný romistika. V tuto dobu panuje všeobecný rozmach a oslavy romské kultury.

Tržní hospodářství ale mimo jiné přineslo i nový problém, a to nezaměstnanost. Ta Romy postihuje ve velkém i dnes. Příčinou vysoké 50 až 95 % nezaměstnanosti je nízká kvalifikovanost, nedostatečné vzdělání, ale i předsudky zaměstnavatelů a systém sociálních dávek, který není motivující k práci. Školy a učitelé si s romskými žáky nevědí moc rady a jsou často přerazováni do zvláštních škol. Problém kolikrát nelpí v dětech samotných ale především v rodičích. Ti své děti dostatečně nepřipravují na školní docházku a se školou odmítají spolupracovat. Nízké vzdělání vede k neúspěchu na trhu práce, k nezaměstnanosti a ta může vést až ke kriminalitě.<sup>28</sup>

---

<sup>26</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 55-58. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>27</sup> DAVIDOVÁ, Eva. *Romano drom: cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. s. 220-221. ISBN 80-244-0524-5.

<sup>28</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002 s. 55 -58. ISBN 80-7106-615-X.

Velkou nástrahou pro Romy i v dnešním světě je rasismus a xenofobie. Ta vzniká nejspíše jen z nedostatku informací, neznalosti a nulové snahy o pochopení.<sup>29</sup> Velkým nebezpečím byla v devadesátých letech vzrůstající skupina zejména mladých lidí skinheads. Tato neofašistická silně rasistická skupina uskutečňovala útoky především na Romy. Tyto útoky byly dlouho v soudnictví opomíjeny a pachatelé vyvázli často i bez trestu. Případ, který toto prolomil se stal v září roku 1993 v Písku. Skupina skinheadů zahнала tři místní Romy do řeky a bránila jim v odchodu z ní. Jeden z nich, Tibor Danihel, tento útok nepřežil a v řece se utopil. Případ byl soudem přehlídnut jako „vyjančená klukovina“ a útočníkům udělil jen podmíněné tresty. Teprve až v roce 1999 Vrchní soud na několik žádostí předefinoval čin na vraždu z rasové nenávisti a pachatelé si nakonec odnesli tresty ve výši několika let.<sup>30</sup> Více medializovaný byl případ popálené Natálky z Vítkova. V noci z 18. na 19. dubna 2009 vhodili čtyři extrémisté do domu rodiny Sivákových tři zápalné lahve. Útok pachatelé naplánovali na výročí Hitlerova narození. Dům začal hořet a silně popálil dvouletou Natálii na 80 % těla. Dívka útok přežila, ale dodnes je v péči lékařů a má jizvy po celém těle. Pachatelé byli obviněni z pokusu o vraždu a odsouzeni k vysokým trestům 22 a 20 let.<sup>31</sup>

V devadesátých letech stoupla migrace celých romských rodin. Majetnější rodiny se stěhovaly se především na západ za vidinou lepších životních podmínek. Nejčastěji si našly nový domov ve Velké Británii nebo Kanadě. Oba státy se ohradily oproti České republice za zanedbání této situace. A Romy následně vyhostily zpět.<sup>32</sup>

---

<sup>29</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002 s. 55 -58. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>30</sup> RADOVANOVIČ, Dušan. Rasová nenávist a útoky skinheads? Podle státního zástupce „vyjančená klukovina“. Český rozhlas: Radiožurnál [online]. 2016, 30. 05. 2016 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/rasova-nenavist-a-utoky-skinheads-podle-statniho-zastupce-vyjancena-klukovina-6238419>

<sup>31</sup> VRLÁK, Marek. Popálená Natálie bude mít jizvy celý život. Od žhářského útoku ve Vítkově uběhlo deset let. Česká televize [online]. 2019, 18. dubna 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2791733-popalena-natalie-bude-mit-jizvy-cely-zivot-od-zharskeho-utoku-ve-vitkove-ubehlo>

<sup>32</sup> NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s. 120-121. ISBN 80-244-0497-4.

V roce 2000 Mezinárodní romská unie vyhlásila Deklaraci národa. Ta obsahovala prohlášení, že Romové tvoří jediný národ sídlící kulturu, tradice a řeč a nechtějí vytvořit vlastní stát. Organizace byla vytvořena na prvním světovém kongresu Romů v Londýně. Na počest založení organizace byl vyhlášen 8. dubna Mezinárodní den Romů.

Romové to ani v dnešní moderní společnosti nemají vůbec snadné. Majoritní společnost bere Romy jako celek. Špatná zkušenost s konkrétní osobou je potom aplikována na celou etnickou menšinu. Přitom Romové, jako jedni z mála, nikdy v historii světa nevyvolali ani nevedli válku. „Bezproblémoví“ Romové se pak často cítí zahanbeně a odsuzují své „problémové“ příslušníky. Následně pak dochází k tomu, že se k romskému etniku nehlásí a zapírají svůj původ. Přitom právě vzdělání, sociálně a ekonomicky vyspělí jedinci by romské komunitě velmi prospěli a pomohli by změnit pohled majoritní společnosti.<sup>33</sup>

---

<sup>33</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 59-61. ISBN 80-7106-615-X.

## 2 MENŠINY A JEJICH PRÁVNÍ POSTAVENÍ

Menšiny jsou obecně brány jako skupiny lidí něčím se odlišující od většinové společnosti. Může to být odlišnost v příslušnosti k národu či etniku, dále také jazyková, náboženská nebo politická odlišnost. Právní úprava menšin je obsažena v Listině základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Konkrétně se jí věnuje hlava třetí Práva národnostních a etnických menšin, článek 24 a 25. Ta obsahuje ustanovení zaručující svobodu příslušníkům kterékoliv národnostní nebo etnické menšiny a příslušnost k ní nesmí být na újmu. Rozlišují se zde dva typy menšin - národnostní a etnická.

Národnostní menšiny upravuje konkrétněji zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.<sup>34</sup> V tomto zákoně nalezneme i přesnou definici národnostních menšin a to v § 2 odst. 1. „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*“<sup>35</sup>

Pro řešení otázek menšin je zřízena Rada vlády pro národnostní menšiny. Ta je poradním a iniciativním orgánem vlády. Sleduje dodržování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a všech dalších zákonů týkající se menšin. Formálně byla zřízena již s přijetím ústavy v roce 1968. V radě zasedají zástupci příslušníků menšin, předseda vlády a zástupci odborné veřejnosti.<sup>36</sup> Pro romské otázky byla

---

<sup>34</sup> PETRŮV Helena. Vymezení pojmu národnostní menšina v současném českém právu. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium, 2009. s. 24-26. ISBN 978-80-87284-00-1.

<sup>35</sup> Zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

<sup>36</sup> Rada vlády pro národnostní menšiny. Vláda České republiky [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady/15074/>

v roce 1997 zřízena ještě Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, pomáhající s jejich integrací.<sup>37</sup>

Nejvýznamnější evropské dokumenty týkající se menšin vytvořila Rada Evropy. Jsou jimi Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin a Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin byla přijata Českou republikou v roce 1995 ve Štrasburku. Do sbírky zákonů ji uvedla pod číslem 96/1998 Sb. Evropská charta regionálních či menšinových jazyků zaručuje ochranu menšinových jazyků a možnost je užívat. Jedná se o katalog práv, ze kterého si státy vybírají, kterými se budou řídit. Česká republika ji podepsala v roce 2000 a prohlásila, že menšinovými jazyky, kterými se hovoří na území státu a jsou chráněny jsou slovenština, polština, němčina a romština.<sup>38</sup>

Další úpravu práv menšin v mezinárodním měřítku lze nalézt v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech vydaným v roce 1966, v ČR po číslem 120/1976 Sb. Menšinami se také zabývá evropské Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod č. 209/1992 Sb.<sup>39</sup>

Etnické menšiny nemají přesnou definici ukotvenou v zákoně. Lze je ale vymezit jako skupiny osob, které na rozdíl od národnostní menšiny, nemají vlastní stát. Odlišují se od většinové společnosti kulturou a jazykem. V České republice jsou největší etnickou menšinou Romové.<sup>40</sup>

---

<sup>37</sup> Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Vláda České republiky [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>

<sup>38</sup> Petráš René. Menšiny a právo. V rámci: Ústavní právo a státověda. [přednáška]. Praha: UJAK 22. února 2023.

<sup>39</sup> PETRŮV Helena. Ústavněprávní úprava postavení národnostních menšin v ČR. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium, 2009. s. 229. ISBN 978-80-87284-00-1.

<sup>40</sup> PETRŮV Helena. Vymezení pojmu národnostní menšiny v současném českém právu. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium, 2009. s. 24-26. ISBN 978-80-87284-00-1.

Romská národnost nebyla dlouho v historii sčítání lidu uznávána, jako oficiální. Důvodem bylo, že nesplňují definici národa, protože nemají své území. V roce 1970 a 1980 byl v rámci sčítání lidu tvořen soupis Romů, který vycházel z jejich evidence Národními výbory. V tomto soupisu se ale lidé k romské příslušnosti sami dobrovolně nehlásili, ale byli tam zapsáni podle úvahy komisařů. V roce 1991 byla metoda sčítání změněna na dobrovolnou možnost se k romské národnosti přihlásit. Výsledkem byl velký pokles počtu Romů ve státě. Oficiálně se k národnosti přihlásilo pouze 32 903 Romů.<sup>41</sup> Dle nejnovějšího sčítání lidu z roku 2021 se k romské národnosti hlásilo pouze 21 691 osob. To ovšem neodpovídá realitě ani zdaleka. Přesné počty je velmi těžké získat, protože většina Romů se ke své příslušnosti veřejně nehlásí. Jedním z hlavních důvodů je nedůvěra a strach z možného zneužití údajů. Dle odhadů žije dnes v České republice okolo 250 000 Romů, což je něco okolo 2,5 % z celkového počtu obyvatel.<sup>42</sup> K romské národnosti se hlásí něco okolo 8,7 % Romů v Česku.<sup>43</sup> Pro srovnání na Slovensku tvoří romská menšina 9 % z celkových obyvatel. Co se týče mezinárodních údajů, tak v Evropě žije okolo 11 milionů Romů z toho 6 milionů v Evropské unii.<sup>44</sup>

---

<sup>41</sup> KALIBOVÁ, Květa. Demografické charakteristiky Romů. In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 219-220. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>42</sup> Romská národnostní menšina. Vlada.cz [online]. 21.10.2022 [cit. 2022-12-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>

<sup>43</sup> RYŠAVÝ, Zdeněk. K romské národnosti se během loňského sčítání přihlásilo přes 21 tisíc obyvatel, o 65% více než před deseti lety. Romea.cz [online]. 2022, 13. ledna 2022 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://romea.cz/cz/domaci/k-romske-narodnosti-se-behem-lonskeho-scitani-prihlasil-pres-21-tisic-obyvatel-o-63-vice-nez-pred-deseti-lety>

<sup>44</sup> MKA. Na okraji společnosti žije polovina Romů v Česku, počet ghett se zdvojnásobil. Česká televize: ČT24 [online]. 2018, 18. srpna 2018 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2569360-na-okraji-spolecnosti-zije-polovina-romu-v-cesku-pocet-ghett-se-zdvojnasil#:~:text=Nejv%C3%ADc%20Rom%C5%AF%20v%20%C4%8Cesku%20%C5%BEije,spole%C4%8Dnosti%20je%20p%C4%9Btina%20z%20nich.>

## 2.1 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY MENŠINY ROMŮ

Právní úprava postavení menšin není příliš rozsáhlá a mnohé otázky, například menšinového školství, se Romů týkají jen částečně. Speciální předpisy týkající se Romů byly především o snaze omezit nebo zcela zakázat jejich kočování a znamenaly často spíše diskriminaci. Vydané normy Romové často ignorovali a řídili se spíše tradicemi a zvyklostmi. Častokrát tyto normy ani neznali, protože romská komunita byla z velké části negramotná. Romové žijí na území dnešní České republiky již přes 6 století. Za celou tu dobu na ně bylo nahlíženo spíše negativně. Na přelomu 17. a 18. století jim byla v českých zemích odebrána právní ochrana a osobní práva. Tehdy nazývaní Cikáni byli prohlášeni za psance a byli pronásledováni, vyháněni, napadáni a usmrcováni. Byli zcela izolováni od tehdejší stavovské společnosti.

Trnem v oku po celou dobu byla typická romská vlastnost kočování. Ti, kteří se usadili a integrovali do společnosti byli z „proticikánských“ nařízení vyjmuti. Proti kočování se nařízením vyhranila i osvícenecká vláda Marie Terezie a jejího syna Josefa II. Šlo o regulaci uherských Cikánů řízeným usídlováním. Usazení Romů znamenalo jejich zapojení do práce, z nichž by platili daně. Patent z roku 1782 nařizoval Cikánům používat jazyk jejich okolí a trvale se usadit. Byla přijata nařízení, které je nutila přizpůsobit se českým zvykům a tradicím. Museli začít chodit na křesťanské obřady, přijmout křesťanská jména a změnit oděv. Děti byly odebrány rodičům a dávány na převýchovu. Po smrti Josefa II většina těchto nařízení zanikla.

Ústavní vývoj po roce 1848 Romy zcela opominul, protože nebyli tehdy výrazným problémem. Zabývaly se jimi jen prováděcí pokyny ministerstva vnitra a místodržitelství. Zabývaly se především trestnou činností Romů. Z vydaných zákonů byly důležité zejména zákon 105/1863 R. G. Bl. o domovském právu, zákon 88/1871 R. G. Bl. o postrku, 89/1885 R. G. Bl. o toulání a žebrotě a 90/1885 o donucovacích pracovnách. Stěžejním nařízením navazující na tyto zákony byl výnos z roku 1887 č. 14.015. Tento výnos upravoval podmínky stíhání Cikánů. Týkal se především kočovníků.<sup>45</sup>

---

<sup>45</sup> PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009. s. 359-370. ISBN 978-80-246-1639-1.

Uvnitř romských rodin platilo jiné právo. Převažovalo u nich ústní zvykové právo předávající se z generace na generaci. Výjimečná je urputná tendence chránit navzájem své příslušníky. Odlišná je u Romů i nedotknutelnost vlastnictví. Staré dialekty romštiny vůbec neznají slovo a význam slova krádež. Právě majetkové trestné činy jsou důvodem neshody s majoritní společností. Při kočování po území si obstarávali živobytí právě krádežemi a násilnými trestnými činy. Po dopadení je bylo těžké identifikovat. Někteří měli u sebe několik křestních listů na různá jména. Četnictvo, obecní úřady a starostové se Romů obávali a nechtěli je zadržovat. Báli se, že jim následně ze msty vypálí domy nebo je nezabijí. Ovšem obyvatelé vesnic požadovali tvrdé zásahy a v parlamentu se několik zákonů projednávalo.

Výsledkem byl zákon č. 117/1927 Sb. o potulných Cikánech. Zákon se nevztahoval jen na Cikány, ale i na jiné tuláky, kteří nechtěli pracovat a žili po cikánsku. Zákon nařizoval evidenci Romů a byla jim vystavena tzv. cikánská legitimace. Evidence proběhla v roce 1929 a sečetla 24 700 Cikánů. Pro kočovníky existoval i tzv. kočovnický list, ten bylo ale těžké získat. Dle §10 bylo možné zakázat vstup potulných Cikánů na určitá území nebo obce. Tohoto zákazu využila například Praha. V § 12 byla uvedena možnost odebrání dětí cikánským rodinám. V tehdejších podmínkách byl zákon vítaný a zabraňoval v růstu kriminality. Z dnešního pohledu je absurdní, diskriminační a odebírající lidská práva.<sup>46</sup>

V Protektorátu Čechy a Morava byla vydána vyhláška ministerstva vnitra o zákazu kočování. Tato vyhláška odebírala práva držitelů kočovnických listů a všem bez rozdílu bylo nařízené trvalé usazení. Museli zůstat tam, kde se zrovna nacházeli.<sup>47</sup> Při neuposlechnutí byli zatýkáni a umístováni do pracovních táborů. Nacistický tlak vedl k vydání Výnosu o potírání cikánského zlořádu. Ten obsahoval soupis Romů pro potřeby jejich deportace do koncentračních táborů.

---

<sup>46</sup> PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009. s. 359-370. ISBN 978-80-246-1639-1.

<sup>47</sup> Romové - reflexe problému: soubor textů k romské problematice. Praha: SOFIS, 1997. s. 64. ISBN 80-902439-0-8.

Po válce se opět uplatňoval zákon 117/1927 Sb. o potulných Cikánech. Na jeho základě byl opětovně proveden soupis Cikánů v roce 1947. Těch ale po válce na území moc nezbylo. Vydáním nové Československé ústavy v roce 1948 byl oficiálně zaručen zákaz diskriminace z rasových důvodů. Realita byla ale jiná. Zákon vydaný o deset let později č. 74/1958 Sb. o trvalém usídlení kočujících osob sice nebyl výslovně mířený proti Romům, ale bytostně se jich dotýkal. Romové se museli usadit tam, kde se aktuálně nacházeli. Neuposlechnutí by znamenalo tvrdý trest odnětí svobody na několik let. Zákon byl vydán v rámci řízené asimilace Romů do společnosti a vymýcení romského způsobu života.<sup>48</sup> V roce 1968 byl vydán ústavní zákon o postavení národností v Československé socialistické republice č. 144/1968 Sb. Ten zaručoval práva pouze lidem maďarské, německé, polské a ukrajinské národnosti. Ústavní zákon byl v roce 1991 nahrazen Listinou základních práv a svobod, která se menšinám věnovala v menší míře.<sup>49</sup>

Při uvolnění poměrů v Československu, chtěli i Romové zlepšení svých podmínek pro život. V roce 1969 založili organizaci Svaz Cikánů-Romů. Členy byli Romové ale i neromové. V rámci organizace bylo vytvořeno i hospodářské družstvo, které mělo oživit typická romská řemesla. Základním dokumentem bylo Memorandum k základním otázkám romské problematiky vydané v roce 1970. V Memorandu se hrubě odsuzovala doposud aplikovaná asimilační politika a požadovali status národnosti a práva se k ní hlásit. Přestože organizace zaznamenala několik úspěchů, vedení komunistické strany žádné snahy o emancipaci nevyslyšelo a organizaci v roce 1973 zrušilo.<sup>50</sup>

---

<sup>48</sup> PETRÁŠ, René. Menšiny v komunistickém Československu: právní a faktické postavené národnostních menšin v českých zemích v letech 1948-1970. 1. vyd. Praha: VIP Books, 2007. s. 490. ISBN:978-80-87134-35-1; 978-80-7379-011-0

<sup>49</sup> Petráš René. Menšiny a právo. V rámci: Ústavní právo a státověda. [přednáška]. Praha: UJAK 22. února 2023.

<sup>50</sup> PAVELČÍKOVÁ Nina. Romové v letech 1968-1989. In: PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium, 2009. s. 129. ISBN 978-80-87284-00-1.

První státy, které uznaly Romům právní postavení menšiny, byly v rámci bývalé Jugoslávie Srbsko a Černá hora, a to v roce 1974. Ve své ústavě je uvedli jako etnickou skupinu.<sup>51</sup>

První evropský dokument zabývající se Romy byl v Radě Evropy dokument číslo 1203 vydaný v roce 1993. Zde byli Romové prohlášeni za skutečnou evropskou menšinu. Jednotné řešení romské menšiny není možné, protože každý stát Evropy má jiné problémy a požadavky. Velký rozdíl je i mezi západem a východem. Na západě romská otázka není ani otázkou. Romů je na západě málo a není nutná její specifická právní úprava. Na druhou stranu východ je Romy hojně osídlený a je zde nutná větší pozornost.<sup>52</sup>

---

<sup>51</sup> DAVIDOVÁ, Eva, Petr LHOTKA a Petra VOJTOVÁ. Právní postavení Romů v zemích Evropské unie. V Praze: Triton, 2005. s. 19. ISBN 80-7254-727-5.

<sup>52</sup> JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Romové a cikáni - neznámí i známí: interdisciplinární pohled. Voznice: Leda, 2008. s. 13-14. ISBN 978-80-7335-119-9.

### 3 ROMOVÉ - CHARAKTERISTICKÉ RYSY A KULTURA

Pro charakteristiku této menšiny je nejprve nutné objasnění samotného jejího pojmenování, jestli jsou to Romové nebo Cikáni. Cikán/Cigán je apelativum, tedy obecný název. Rom je etnonym, tedy vlastní jméno národa. Označením Cikáni je začali nazývat v Řecku již v 9. století. Tam vznikla zmínka o lidech zvaných Atinganoi, kteří byli potulní kolotočáři, hudebníci, kejklíři a provazolezci. Odtud pochází název, který ostatní obyvatelstvo dalo Romům. V ostatních zemích od slova Atinganoi vznikly ekvivalenty Cigáni, Cygane, Ciganiti, v Itálii Zingari, v Německu a Rakousku Zigeuner, ve Francii Tsiganes, v Maďarsku Cigányok. Další pojmenování vybrané neromy bylo zapříčiněno tehdejším předpokladem o pravlasti Romů v Egyptě. Z tohoto předpokladu vzniklo označení v Anglii, Skotsku a Walesu Gypsies, ve Španělsku Gitanos, v dnešním Řecku Gýftoi. Oproti tomu Rom je romský vlastní způsob pojmenování, jedná se o jejich sebe označení. Většina příslušníků tohoto etnika se dnes považuje za Romy. Označení Rom je i deklarován mezinárodní organizací International Romani Union. Od slova Rom vznikl novotvar Romák. Dále se Romové mezi sebou označují dle lokality. Například Romové z Českého Krumlova si říkají Krumlovakere Roma, pražští Romové Prahakere Roma a Romové ze Sídliště Chánov Chánovakere.<sup>53</sup>

Romové jsou velmi specifickou menšinou, jelikož netvoří jednotnou komunitu. Liší se v jazyku i kultuře. Dělí se na skupiny, podskupiny a rody. Nejpočetnější skupinou v České republice jsou Romové slovenští. Těch je na území 75 - 85 % z celkového počtu. Slovenští Romové se dělí podle lokality nebo osady. Mezi příslušníky této skupiny jsou velké rozdíly, jak ve vzdělání, kultuře, životní úrovni a sociálního postavení. Druhou daleko méně početnou skupinou Romů v ČR jsou Olášští Romové. Žije jich zde okolo 10 %. Oláských Romů existuje ve světě několik podskupin. Na našem území se v minulosti vyskytovali jen dvě - Lovárové a Kalderaši. Kalderaši byli dříve výrobci kotlů a nyní se u nás už moc nevyskytují. Za to Lovárové, potomci konských handlířů,

---

<sup>53</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Mezigenerační změna: ke ztrátě dvou generací Romů v uplynulém půlstoletí (v důsledku poválečné migrace a asimilačních tlaků v 50.-80. letech 20. století). In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 240-241. ISBN 978-80-7325-178-9.

mají v Česku početnější zastoupení.<sup>54</sup> Olašští Romové jsou velmi specifickou skupinou a odlišují se od ostatních Romů. Jsou velmi hrdí na svůj původ, velmi lpí na tradicích a svém jazyku. Dodržují striktně své zvyky a hodnoty včetně postavení a role v rodině. Mají své vlastní vnitřní zákony. S ostatními Romy se nestýkají. Nazývají je jednotně Rumungre a nechtějí být s nimi, jakkoliv spojování. Nejsou podle nich ti „praví“ Romové. Mezi sebou se znají především podle svého anav, což je druhé jméno. Typickými druhými jmény jsou Báno, Kynčo, Trajano, Luludi, Mulitka, atd.<sup>55</sup> Zbýlých 10 - 15 % tvoří především maďarští Romové. Čeští Romové a němečtí Sintové mají jen malé zastoupení.<sup>56</sup> Sintové jsou podobně jako Olaši velmi hrdá skupina. Také si drží svůj jazyk, tradice, zvyky, hodnoty a vnitřní zákony. U těchto dvou skupin lze říci, že ani v dobách nuceného přizpůsobování v době komunismu neztratili svou kulturu a zachovávají si ji do dnes. Mezi typická příjmení Romů v Česku patří Růžicka, Vrba, Serynek, Daniel, Holomek, Červeňák.<sup>57</sup>

Z hlediska vzhledu jsou Romové europoidní rasa, stejně jako Češi a Slováci. Odlišuje je tmavší, žlutohnědá barva pleti, tmavé oči a vlasy. Méně nápadnými znaky jsou jiný tvar hlavy, rukou a celkově tělesných proporcí. Z hlediska etnického Romy odlišují jiné hodnoty, vnitřní pravidla, vzorce chování, kultura, způsob života a jazyk. Romština je velmi specifickým jazykem. Patří do skupiny novoindických jazyků a velmi se podobá hindštině.<sup>58</sup> Existuje okolo sta dialektů, které si jsou navzájem srozumitelné.

---

<sup>54</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 63-65. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>55</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Mezigenerační změna: ke ztrátě dvou generací Romů v uplynulém půlstoletí (v důsledku poválečné migrace a asimilačních tlaků v 50.-80. letech 20. století). In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 241-242. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>56</sup> HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 63-65. ISBN 80-7106-615-X.

<sup>57</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Mezigenerační změna: ke ztrátě dvou generací Romů v uplynulém půlstoletí (v důsledku poválečné migrace a asimilačních tlaků v 50.-80. letech 20. století). In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 241. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>58</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Romano drom: cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. s. 16-17. ISBN 80-244-0524-5.

Romštinou mluví odhadem jen 2,5 milionu Romů. Všichni Romové ale mluví jazykem státu, ve kterém žijí.<sup>59</sup>

Základem romské komunity je především rodina „familija.“ Rodina je pro Romy na prvním místě. Široká rodina zaručí ochranu každého jejího člena a vzájemnou pomoc. Soudržnost je důsledkem izolace Romů od ostatního obyvatelstva. Za dob pronásledování a vraždění Romů v 18. století byla právě soudržnost možností přežít. Vyloučení z rodiny by bylo pro jedince velmi těžké a je tím nejvyšším trestem.<sup>60</sup> V romské tradiční rodině panuje patriarchát, tedy muž je tím hlavním členem. Žena je pouze v roli matky a pečovatelky o domácnost. Muže musí poslouchat a ctít. Pokud žena řádně neplní svou roli mohla by být od muže potrestána. Domácí násilí je v romské komunitě tabu. Žena si za ně může sama, je běžné, nebo je omlouváno jako projev lásky „když bije, tak miluje.“ Pokud následně žena manžela opustí je stigmatizována. To, aby žena žila sama bez muže, nebo dokonce bez dětí je v romském etniku nepředstavitelné. Bezdětná žena je bezcenná. Počet nahlášeného domácího násilí u Romů je velmi malý. Realita je jiná, protože velmi málo romských žen domácí násilí nahlásí. Důvodů je hned několik, například nedůvěra k úřadům a policii, vliv rodiny a komunity.<sup>61</sup> Zvláštní postavení v romských rodinách zauímají staré ženy. Ty jsou uctívány pro svou moudrost, zkušenosti, vychování několika potomků a ostatní členové rodiny si k nim chodí pro rady.<sup>62</sup>

Zlom v tradičních zvycích a způsobu života a kultuře Romů byl v socialismu. Do té doby Romové vyznávali původní hodnoty. Změna nastala po roce 1950 při zavedení asimilační politiky komunistickou stranou. Ta typicky romský způsob života a jejich kulturu a jazyk prohlásila za „brzdící ve správném rozvoji.“ Tato násilná asimilace ostatnímu obyvatelstvu, která měla zničit veškeré odlišnosti, vedla k tomu, že následná

---

<sup>59</sup> JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Romové a cikáni - neznámí i známí: interdisciplinární pohled. Voznice: Leda, 2008. s. 14. ISBN 978-80-7335-119-9.

<sup>60</sup> LÁZNIČKOVÁ, Ilona. Tradiční rodinné vztahy, obřady a obyčeje. In: Romové - O Roma: tradice a současnost. Brno: SVAN, 1999. s. 53. ISBN 80-7028-141-3.

<sup>61</sup> LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitost proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. s. 39-40. ISBN 978-80-904932-2-3.

<sup>62</sup> LÁZNIČKOVÁ, Ilona. Tradiční rodinné vztahy, obřady a obyčeje. In: Romové - O Roma: tradice a současnost. Brno: SVAN, 1999. s. 53. ISBN 80-7028-141-3.

generace zcela popírala vše, co bylo pro Romy typické. Ztráta jazyka, změna životních hodnot, zpochybnění autorit a přístupu k rodině má důsledky i dodnes. Došlo k přerušení postupného přirozeného vývoje romské komunity.<sup>63</sup>

Demografický vývoj Romů a ostatních obyvatel střední Evropy je velmi rozdílný. Typickým modelem obyvatelstva střední Evropy je postupné stárnutí populace. Nízká porodnost, tedy nízký podíl dětské složky a nárůst osob v důchodu a prodlužování délky života.<sup>64</sup> Na jednu matku, dle sčítání lidu 2021, je průměrně v České republice 1,57 dítěte.<sup>65</sup> Naopak u Romů je populace velmi mladá a představuje progresivní model. Největší zastoupení je dětské složky (děti mladší 15 let), ta tvoří 40 % celkové romské populace. Počet osob v produktivním, reprodukčním věku (od 15 do 49 let) je u obou skupin přibližně stejný. Rozdílné je zastoupení starších (50 let plus). V romské populaci je starých lidí třikrát méně než u ostatních obyvatel střední Evropy. Mají jen 10 % zastoupení.

Pro Romy je tedy typická velmi vysoká porodnost a nízká délka života. Dle posledních dohledatelných dat z roku 1996 je na jednu romskou matku průměrně 4,1 dítěte. Opět to má historické opodstatnění. Romové byli v minulosti pronásledováni a zabíjeni takřka na potkání. Z tohoto důvodu ženy rodily více dětí, aby byla možnost, že se alespoň některé dožije dospělosti. Romky také rodí velmi mladé a rodí po celou dobu reprodukčního období. Děti mají u Romů vysokou hodnotou, a proto ani ve velkém nevyužívají žádných antikoncepčních metod. Sociální politika státu k vysoké porodnosti také přispívá - daňové slevy na děti i vyplácení různých sociálních dávek. Velký počet dětí v domácnosti způsobuje i jinou úroveň života a bydlení. Celková vysoká porodnost může být jedním z důvodů, proč Romy ostatní obyvatelé hůře přijímají mezi sebe.

---

<sup>63</sup> DAVIDOVÁ, Eva. Mezigenerační změna: ke ztrátě dvou generací Romů v uplynulém půlstoletí (v důsledku poválečné migrace a asimilačních tlaků v 50.-80. letech 20. století). In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 239. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>64</sup> KALIBOVÁ, Květa. Demografické charakteristiky Romů. In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 223-224. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>65</sup> ČSÚ zveřejnil další údaje o plodnosti žen ze Sčítání 2021. Český statistický ústav [online]. 2022, 30. června 2022 [cit. 2023-02-09].

Vysoká úmrtnost je způsobena životním stylem a přístupem ke zdraví. Málo navštěvují lékaře, mají špatné stravovací návyky, horší celkové životní podmínky a úroveň bydlení. Důvodem jsou nedůvěra ve zdravotnictví. Dříve si žádný Rom nebyl jist, že se dožije dalšího dne, proto ani dnes nehledí do budoucna a nežije zdravým životním stylem.<sup>66</sup>

Nedůvěra ve zdravotnictví zejména u romských žen může pramenit například z minulosti prováděných nucených sterilizací žen. Ty byly prováděny především za minulého režimu. Tehdy vládnoucí strana chtěla snížit vysokou porodnost romských žen. Některé romské ženy ale byly bez informovaného souhlasu sterilizovány i dávno po revoluci. Celkem se jedná o desítky žen, které žádají od státu odškodnění. Právní problém ale nastává právě v informovaném souhlasu. Ženy, kterým byla sterilizace provedena, souhlas s ní podepsaly. Jednalo se ale o souhlas vnucený k podpisu při tíživé situaci. Velmi často se tak stávalo přímo při porodu. Ženám v porodních bolestech byly předkládány různé formuláře k podpisu a mezi nimi byl právě i souhlas se sterilizací. Některé ženy tento souhlas podepsaly pod nátlakem a výhružkou, anebo nevěděly, co to znamená. Informovaný souhlas k zákroku tedy nedaly. To se ovšem velmi špatně dokazuje.<sup>67</sup> V roce 2022 vstoupil v účinnost zákon o odškodnění těchto žen. Díky němu mohou ženy protiprávně sterilizované v období 1966 - 2012 žádat o jednorázové odškodnění ve výši 300 000 Kč. Toto odškodnění, ale nikdy nezahojí ránu, kterou nucená sterilizace na romských ženách zanechala. Jedná se o hrubé porušení lidských práv.<sup>68</sup>

---

<sup>66</sup> KALIBOVÁ, Květa. Demografické charakteristiky Romů. In: JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. s. 224-228. ISBN 978-80-7325-178-9.

<sup>67</sup> CHALOUPSKÁ, Markéta. Stát chce odškodnit ženy, kterým lékaři provedli tzv. nucenou sterilizaci. Český rozhlas Radiožurnál [online]. 2015, 18. dubna 2015 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/stat-chce-odskodnit-zeny-kterym-lekari-provedli-tzv-nucenou-sterilizaci-6257283>

<sup>68</sup> ŠUDOVÁ, Dominika. Zákrok, který jim změnil život. Ženy mohou nově žádat stát o odškodné za protiprávní sterilizace. Centrum pro lidská práva a demokracii [online]. 2022, 29. března 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/zakrok-ktery-jim-zmenil-zivot-zeny-mohou-nove-zadat-stat-o-odskodne-za-protipravni-sterilizace>

## 4 SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ POSTAVENÍ ROMŮ

Sociální a ekonomické postavení Romů v České republice není ve srovnání s ostatní společností příliš na vysoké úrovni. Dle odhadů žije zhruba polovina v sociálním vyloučení. Nejvíce vyloučených lokalit je v Moravskoslezském, Ústeckém a Olomouckém kraji. Tito lidé žijí na okraji společnosti. Mají velmi nízké příjmy, jsou zadlužení a problém mají i s otázkou bydlení. Často bydlí ve velkém počtu v malých místnostech na ubytovnách nebo se stěhují na okraje měst do tak vznikajících ghett. Takto žijících Romů přibývá.<sup>69</sup> Bydlení na okrajích měst, nebo dokonce v izolovaných komplexech mimo města, kde je špatné dopravní spojení nebo dokonce žádné vede k vynechávání docházky do škol a zaměstnání. Tím pádem ke ztrátě zaměstnání a k nízkému stupni dosaženého vzdělání.<sup>70</sup>

Celkové nízké vzdělání romské menšiny způsobí finanční ngramotnost. To se sice postupně zlepšuje, ale stále je to nesrovnatelné s ostatními obyvateli. Romské děti často rovnou končí ve zvláštních školách, nebo romských třídách. Nízký stupeň vzdělání, tedy malé uplatnění se na trhu práce způsobí, že Romové dělají podřadné práce nebo práci nemohou sehnat vůbec. Nezaměstnaných Romů je 45 - 70 %.<sup>71</sup> Sociální politika státu není motivační pro práci z pohledu sociálních dávek. Přídatky na děti, bydlení a ostatní přídatky zajistí rodině dobrý finanční základ pro uživení. Pro rodiny s velkým počtem dětí se pak ani nevyplatí, aby muži brali nabízené pouze podřadné práce.<sup>72</sup>

---

<sup>69</sup> MKA. Na okraji společnosti žije polovina Romů v Česku, počet ghett se zdvojnásobil. Česká televize: ČT24 [online]. 2018, 18. srpna 2018 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2569360-na-okraji-spolecnosti-zije-polovina-romu-v-cesku-pocet-ghett-se-zdvojnasil#:~:text=Nejv%C3%ADc%20Rom%C5%AF%20v%20%C4%8Cesku%20%C5%BEije,spole%C4%8Dnosti%20je%20p%C4%9Btina%20z%20nich.>

<sup>70</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s. 39. ISBN 80-86484-01-7.

<sup>71</sup> JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Romové a cikáni - neznámí i známí: interdisciplinární pohled. Voznice: Leda, 2008. s. 14-15. ISBN 978-80-7335-119-9.

<sup>72</sup> NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s. 111. ISBN 80-244-0497-4.

Postavení Romů u českých občanů je na nízké úrovni. Dle průzkumu 86 % populace v České republice Romy zavrhuje a souhlasí s jejich segregací. Negativní přístup se projevuje i v médiích nebo projevech vrchních představitelů státu. Právě veřejné odsuzování romské menšiny je velmi nebezpečné a může následně ovlivnit mnoho obyvatel. Příkladem neúcty vůči romské menšině je památník obětem romského holocaustu v Letech u Písku. Na místě bývalého cikánského tábora stála ještě donedávna prasečí farma postavená v dobách komunismu. K jejímu odstranění byla Česká republika opakovaně vyzývána i od Evropské unie.<sup>73</sup> V roce 2022 konečně došlo ke zbourání farmy a místo ní vzniklo pietní místo. Z budov zbyly jen torza, která jsou součástí památníku. V Letech má být do roku 2024 postaveno ještě návštěvnické centrum.<sup>74</sup>

Mezi Romy je řada slavných osobností, kteří pomáhají bořit stereotypy a zlepšují romské postavení ve společnosti. Jsou jimi mnozí zpěváci a hudebníci, žurnalisté, spisovatelé, církevní hodnostáři apod. Nejznámější romskou českou zpěvačkou je Věra Bílá, která se svou kapelou Kale zpívala po celé Evropě i Severní Americe. Mezi slavné romské hudebníky a zpěváky patří i Vojtěch Fabián, Jozef Fečo, Antonín Gondolán, a Jožka Kubík. Uznávaní romští církevní hodnostáři jsou David Dudáš, první Rom, který se stal pravoslavným knězem; Atanázia, řádová sestra Řádu sv. Bazila Velikého a Vojtěch Vagai a jeho syn Vojtěch Vagai, oba kněží římskokatolické církve. V oblasti žurnalistiky se proslavil Ondřej Giňa ml., který se stal v roce 1998 prvním moderátorem České televize romského původu. Z České televize bylo možné znát ještě hlasatelku Ivetu Kováčovou. Další významnou osobností romské menšiny je Mgr. Monika Mihaličková, rozená Horáková, která byla poslankyní Poslanecké sněmovny a spoluzakladatelka organizace Athiganoi.<sup>75</sup>

---

<sup>73</sup> HOFMANNOVÁ, Helena. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Hodnocení postavení národnostních menšin v ČR z pohledu Rady Evropy [online]. 2013. Právnická fakulta UK: Karolinum, 2013 [cit. 2023-03-02]. ISSN 0323-0619. Dostupné z: [https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2020-01/Iurid\\_1\\_2013.pdf](https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2020-01/Iurid_1_2013.pdf)

<sup>74</sup> Pietní místo Lety u Písku – památník obětem romského holocaustu. *Kudyznudy.cz: Památky* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/pamatnik-lety-u-pisku-pamatnik-obetem-romskeho-h>

<sup>75</sup> České a slovenské romské osobnosti. *Romové.radio.cz: Romové v České republice* [online]. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/26477>

## 5 ROMOVÉ V PRAZE - ŽIŽKOV, LIBEŇ, KARLÍN A ČERNÝ MOST

Romové v České republice, na rozdíl třeba od Maďarska a Slovenska, žijí většinou ve městech. Ve českých městech žije okolo 80 % Romů, zato na Slovensku žije 80 % Romů na vesnicích. Do měst byli uměle usídlovány po druhé světové válce, kdy do Česka migrovali tisíce Romů ze Slovenska. Tehdejší vláda je rozmisťovala především do městských průmyslových aglomerací.

Romové ve městech žijí nejčastěji ve třech typech sídel, které se formovaly v období komunismu. Romové byli nastěhováni zejména na periferie měst, kde žili v nekvalitních domech bývalých dělnických kolonií (Bedřiška u Mariánské hory). Druhým velmi typickým způsobem bydlení bylo na satelitních sídlištích na okrajích větších měst. Nejznámějším příkladem je sídliště Chánov, předměstí Mostu v Ústeckém kraji.<sup>76</sup> Zde bylo do 13 panelových domů vystavěných v 80. letech 20. století nastěhováno nepřizpůsobivé obyvatelstvo, především Romové. V dnešní době je zdevastované sídliště postupně bouráno. Žije zde už jen okolo 700 lidí v osmi domech.<sup>77</sup> Posledním typem sídel je stará chátrající městská zástavba. Zde byly velké prostorné byty, ideální pro celé početné rodiny. Jednalo se především o pražské čtvrtě Nusle, Karlín a Libeň v Praze.

Typy městských sídel lze ještě dělit z pohledu sociálního na etnické enklávy a ghetta/slumy. Etnické enklávy jsou městské čtvrti nebo oblasti, kde žije převážně jedna etnická skupina. Jedná se o jednotnou komunitu, kde vládne sounáležitost a sdílnost. Jsou zde různé společenské třídy a žijí zde zcela dobrovolně. Opakem jsou ghetta a slumy. V těchto městských čtvrtích a oblastech žijí obyvatelé nedobrovolně. Není zde jednotná komunita a bydlí zde především chudí, stejná společenská třída. Jsou to takzvané vyloučené lokality.<sup>78</sup>

---

<sup>76</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s. 7-12. ISBN 80-86484-01-7.

<sup>77</sup> Most nechá zbourat další zdevastovaný panelák na sídlišti v Chanově, obsazeno je v něm pět bytů. Český rozhlas: iROZHLAS [online]. Most, 2021, 18. října 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/chanov-demolice-most\\_2110181947\\_cen](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/chanov-demolice-most_2110181947_cen)

<sup>78</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s. 7-12. ISBN 80-86484-01-7.

Romové se do Prahy začali více stěhovat v druhé polovině 20. století. Postupem času se formovaly čtvrtě, které byly, některé stále jsou, Romy hojně osídlené. Nejstaršími takovými městskými částmi jsou Žižkov na Praze 3, Libeň na Praze 8 a Smíchov na Praze 5. Romové se sem stěhovali do starých domů za vidinou pracovních příležitostí ve zdejším průmyslu. Dnes v těchto čtvrtích Romů rapidně ubývá. Zrušení průmyslu a rekonstrukce starých domů na luxusní rezidenční byty blízko centra, Romy vyhnalo. „Žižkovu a Libeň zdaleka se vyhni“ Toto rčení dnes už neplatí. Žižkov a Libeň tuto nálepkou dostaly již za první republiky. Byly to zanedbané čtvrtě s vysokou mírou kriminality. Dnes se z nich stávají lukrativní čtvrti a původní nepřizpůsobivé obyvatelstvo bylo nuceno odejít. Dříve problémová oblast byla i na Smíchově v okolí Plzeňské ulice. Dnes již ani tato oblast není pro Romy typickým bydlištěm.<sup>79</sup>

Černý most se stal domovem pro Romy teprve nedávno. A nyní zde najdeme jedno z posledních větších romských ghatt v Praze. Romové se sem začali ve velkém stěhovat po povodních v roce 2002. Nejčastěji sem přišli z Karlína, ale i z ostatních zatopených čtvrtí. Tímto trendem se tehdy hodně zabývala i samotná Praha 14. Černá most se stal vyloučenou lokalitou s obyvateli s vážnými finančními a sociálními problémy. Studie českých vyloučených lokalit v roce 2006 uvedla, že maximálně základního vzdělání dosáhly dvě třetiny Romů z této lokality.<sup>80</sup>

V současné době ale Romů v Praze celkově ubývá. Důvodem jsou vzrůstající ceny nájmu a úbytek pracovních míst. Nezaměstnanost je způsobena hlavně ukončením strojírenského průmyslu v Praze a nahrazením romské pracovní síly ve stavebnictví ukrajinskou. Odhaduje se, že do roku 2015 z území hlavního města odešel každý druhý Rom.

---

<sup>79</sup> KYSELOVÁ, Karolína. Pražská ghetta se mění. Nejsou tam jen Romové, ale i chudí a nemocní. IDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2014, 15. září 2014 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/praha/zpravy/prazska-ghetta-meni-podobu.A140908\\_2097535\\_praha-zpravy\\_mav](https://www.idnes.cz/praha/zpravy/prazska-ghetta-meni-podobu.A140908_2097535_praha-zpravy_mav)

Přesná čísla odstěhovaných a těch, co zůstali, nelze přesně zjistit. Hrubý odhad z údajů z roku 2018 je, že v Praze žije okolo 18 000 Romů.<sup>81</sup>

Velké stěhování začalo již po povodních v roce 2002. Karlín, dříve periferie Prahy, kde žilo tisíce Romů, byla povodněmi velmi zasažena. Zničené bytové domy se postupně nahrazovaly novými, moderními. V Karlíně vyrostla nová čtvrť s moderními kancelářskými budovami a na původní romské obyvatelstvo už nezbylo místo. Markantní odsun Romů zaznamenávají i ostatní pražské čtvrti, které byly dříve Romy hustě osidlovány, a to zejména Žižkov, Libeň, Vršovice a Smíchov. Z těchto čtvrtí se postupem času stávají vyhledávané lokality pro bydlení a tím roste i cena místních nemovitostí a nájmu za ně. Toho využívají i tzv. obchodníci s chudobou. Ti odkoupí za velmi malou částku byty od Romů a odstěhují je do panelových domů nejčastěji na sever Čech. Tam následně vznikají romská ghettá. Příkladem je Janov či Chomutov. Romové, kteří v Praze zůstávají, bydlí nejčastěji na Žižkově, v Libni a nově i na Černém Mostě.<sup>82</sup> Zvyšující se nájem mají za důsledek, že pro příklad v jedné bytové jednotce 2 + 1 žije šest až deset rodinných příslušníků. Mezigenerační bydlení má za výhodu více příjmů v domácnosti a je typické pro romské etnikum.<sup>83</sup>

---

<sup>81</sup> MKA. Na okraji společnosti žije polovina Romů v Česku, počet ghett se zdvojnásobil. Česká televize: ČT24 [online]. 2018, 18. srpna 2018 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2569360-na-okraji-spolecnosti-zije-polovina-romu-v-cesku-pocet-ghett-se-zdvojnasil#:~:text=Nejv%C3%ADc%20Rom%C5%AF%20v%20%C4%8Cesku%20%C5%BEije,spole%C4%8Dnosti%20je%20p%C4%9Btina%20z%20nich.>

<sup>82</sup> BIBEN, Martin. Romové opouštějí Prahu. Kvůli vysokým nájmům i vyhazovům z práce. IDNES.cz: iDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2015, 4. května 2015 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/praha/zpravy/romove-opoustej-prahu.A150503\\_211956\\_domaci\\_fer](https://www.idnes.cz/praha/zpravy/romove-opoustej-prahu.A150503_211956_domaci_fer)

<sup>83</sup> ŠVEC, Petr. Romové v Praze žijí v bytech i po deseti, zjistil magistrát. IDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2008, 19. května 2008 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/romove-v-praze-ziji-v-bytech-i-po-deseti-zjistil-magistrat.A080519\\_103126\\_praha\\_itu](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/romove-v-praze-ziji-v-bytech-i-po-deseti-zjistil-magistrat.A080519_103126_praha_itu)

## 5.1 AKTUÁLNÍ ŘEŠENÉ PROBLÉMY

Každý krajský úřad v České republice zřizuje pozici koordinátora pro romské záležitosti. Tuto povinnost jim uděluje § 6 zákona č. 129/2000 Sb. o krajích. Úkolem koordinátora je pomoci s integrací příslušníků romské menšiny, prostřednictvím školení romských poradců.<sup>84</sup> Hlavní město Praha, mimo služeb koordinátora, ještě nabízí pomoc terénního pracovníka. Poradní sbor pro záležitosti romské menšiny je poradním orgánem pro oblasti zejména zaměstnávání, vzdělávání, bydlení a řešení sociálních problémů. Členy jsou zástupci městských částí a zástupci romských a proromských neziskových organizací. Tyto organizace jsou po celé Praze a nabízejí další pomoc.<sup>85</sup> Jedná se například o organizaci Athinganoi, která sdružuje mladé vzdělané Romy. Ara Art organizace pomáhá v oblasti kultury, umění, vzdělání, ale zabývá se i LGBT+ romskou komunitou. Box club Žižkov nabízí sportovní vyžití pro mládež apod.<sup>86</sup>

Problémům romské menšiny na Praze 3, jako jsou bydlení, zaměstnání a vzdělání, má nově pomoci pozice romského poradce městské části. Romská komunita ale drží při sobě a své problémy navenek nijak neventiluje a nežadá o pomoc. Na Praze 3, podle místostarosty, žije 2 až 3 tisíce Romů, a to z nich dělá největší menšinu v této městské části. Nová romská poradkyně by měla pomoci zlepšit postavení romské menšiny, jejich integraci do společnosti a zlepšit vzdělávání dětí.<sup>87</sup>

---

<sup>84</sup> Krajsští koordinátoři: Krajsští koordinátoři pro romské záležitosti. Vláda České republiky [online]. 2020, 31. srpna 2020 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: [https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/krajsti\\_koordinatori/krajsti-koordinatori-178166/](https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/krajsti_koordinatori/krajsti-koordinatori-178166/)

<sup>85</sup> Agenda romského koordinátora. Národnostní menšiny v Praze [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/o-nas/agenda-romskeho-koordinatora>

<sup>86</sup> Národnostní menšiny v Praze: Romská menšina [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/narodnostni-mensiny/jednotlive-narodnostni-mensiny/romska-mensina>

<sup>87</sup> NOVOTNÁ, Barbora. Romové se na Praze 3 podle místostarosty potýkají s diskriminací. Proto radnice pomůže. PrahaIN.cz: Horké zprávy z metropole [online]. 2022, 04. února 2022 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.prahain.cz/zivot-ve-meste/romove-se-na-praze-3-podle-mistostarosty-potykaji-s-diskriminaci-proto-radnice-pomuze-2934.html>

Integraci Romů neřeší jen Praha 3, ale Praha celkově prostřednictvím Magistrátu hlavního města Prahy. Ten schválil koncepci integrace Romů pro roky 2022 - 2030. Jedná se o první dokument magistrátu týkající se pouze pomoci romským obyvatelům. Koncepce má tři základní body:

- sociální integrace zaměřená na sociálně vyloučené Romy a jejich rodiny
- boj proti diskriminaci a předsudkům skrze osvětové a vzdělávací kampaně
- pomoc s etnickou emancipací Romů a zapojení do veřejného života<sup>88</sup>

V únoru roku 2022 vypukla válka na Ukrajině. Ruská invaze na Ukrajinu měla za následek migraci milionů ukrajinských obyvatel do Evropy. Státy Evropské unie poskytly uprchlíkům humanitární, politickou, finanční a materiální podporu.<sup>89</sup> Mezi ukrajinskými migranty jsou i Romové. Ti přicházejí především ze Zakarpatské oblasti na západě Ukrajiny. V Praze byl nápor romských migrantů tak velký, že museli často přespávat přímo na nádraží, kam přijeli, i několik dní. Důvodem byl problém při registraci, způsobený tím, že Romové měli často dvojí občanství - ukrajinské a maďarské. Právě maďarské občanství bylo problémem. Jakožto občané Evropské unie neměli nárok na dočasnou ochranu. Průtah ve vyřizování administrativy způsobil, že se uprchlíci hromadili právě na Hlavním nádraží v Praze, kam vlakem přijeli speciálními vlaky z Ukrajiny. Magistrát problém vyřešil postavením dočasných stanových městeček v pražské Troji a Malešicích. Ovšem problém přetrvával i po vyřešení administrativy a nalezení ubytování. Majitelé nemovitostí odmítali romské běžence ubytovat.<sup>90</sup>

---

<sup>88</sup> Praha má koncepci integrace Romů, chce je více začlenit do veřejného života. Český rozhlas Radiožurnál: O Roma vakeren [online]. 2022, 2. září 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/praha-ma-koncepci-integrace-romu-chce-je-vice-zaclenit-do-verejneho-zivota-8821863>

<sup>89</sup> Příliv uprchlíků z Ukrajiny. Evropská rada - Consilium.europa.eu [online]. aktualizováno 18. ledna 2023 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/>

<sup>90</sup> FUJÁČEK, Jakub. Města nevědí, co s romskými běženci. Praha staví v Troji první stanový tábor. Echo24.cz [online]. 2022, 11. května 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SA37D/mesta-nevedi-co-s-romskymi-bezenci-praha-stavi-v-troji-prvni-stanovy-tabor>

## 6 PŘEDSUDKY A STEREOTYPY

Velká část české veřejnosti přistupuje k Romům negativně. Negativní postoj pramení z předsudků a stereotypů. Předsudek je souzení věci předem bez potřebné znalosti. Předsudek může být pozitivní, tak i negativní. Stereotyp je neměnná představa anebo idea přejímána společností. Majoritní společnost vidí v Romech osoby, za každou cenu se vyhýbající práci, kteří žijí na sociálních dávkách. Nejsou schopni standartního soužití se spoluobčany, zejména v bydlení. Neberou vážně vzdělání, zdraví ani zákony. Mají sklony k podvodům, krádežím a násilí. Lidé mají z Romů strach a jejich přítomnost je jim nepříjemná.<sup>91</sup>

Předsudky a stereotypy se vytvořily historicky ze zkušenosti s kočovníky. Pro bezkonfliktní soužití Romů s většinovým obyvatelstvem je nutné si odlišnosti připouštět, poznat je, pojmenovat je a počítat s nimi. Odlišnosti od většinové společnosti jsou způsobeny historickým vývojem. Jsou důsledkem kočovného stylu života a v minulosti neustálým strachem o život. Tím se formovaly odlišnosti, které dnešní společnost odsuzuje a vzniká tím nenávist a diskriminace. Například Romové nikdy neměli příležitost si vytvořit bližší vztah k nějaké obci nebo zemi. Jejich předkové neustále kočovali, a pokud se usadili na místě, tak třeba jen po jednu generaci. Tudiž neměli nikdy šanci si vytvořit silný vztah s danou obcí, nebo zemí a brát je jakou svou domovinu. Nepřilnou k místu tak, aby cítili potřebu starat se, udržovat a vylepšovat prostředí, ve kterém žijí. Naopak mají silný vztah ke své rodině a celkové ke svým lidem. Rodina vždy kočovala pospolu a členové museli spoléhat jen sami na sebe a navzájem se ochraňovat. Jsou zvyklí žít v provizoriu. Provizorní bydlení bylo pro Romy typické, protože jim umožňovalo případný další pohyb a stěhování. Jsou velmi přizpůsobiví. Všechny tyto zvyky a zkušenosti si Romové nesou po generace dodnes.<sup>92</sup>

---

<sup>91</sup> NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s. 115. ISBN 80-244-0497-4.

<sup>92</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s. 49-50. ISBN 80-86484-01-7.

## 7 OTÁZKY DISKRIMINACE ROMŮ

Diskriminace lze brát jako odklon od principu spravedlnosti a rovných příležitostí. Je to neetické a často nezákonné jednání. Obětí diskriminace jsou často menšiny. Rozlišuje se diskriminace přímá a nepřímá. Přímá diskriminace je, pokud je k osobě přístupováno méně příznivě než k ostatním ve srovnatelné situaci, a to například z rasových nebo etnických důvodů. Oproti tomu nepřímá diskriminace nastává, pokud se k osobě přistupuje méně příznivě na základě neutrálního kritéria. Rozdíl existuje mezi segregací a diskriminací. Segregace je výsledný stav, tedy důsledek diskriminace. V právním řádu není stanoveno, že segregační chování lze považovat za diskriminaci.<sup>93</sup>

Diskriminací se v českém právním řádu zabývá Listina základních práv a svobod č. 2/1993. Ta uvádí „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“<sup>94</sup> Blíže je diskriminace upravena v zákoně 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací neboli antidiskriminační zákon. Tento zákon jasně zakazuje diskriminaci a zabývá se ochranou obětí. Zákon byl přijat na popud Evropské unie a je pouze minimálního rozsahu. V Evropské unii je zřízen úřad pro rovné zacházení, který poskytuje obětem diskriminace poradenství. V České republice má tuto agendu v rukou veřejný ochránce práv ombudsman. Jeho činnost upravuje zákon č. 349/1999 Sb. o veřejném ochránci práv. Další právní normy, ve kterých se objevuje pojem diskriminace, jsou například Občanský zákoník 89/2012 Sb., Zákoník práce 262/2006 Sb., Školský zákon č. 561/2004 Sb., Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., Zákon o ochraně spotřebitele č. 634/1992 Sb. apod.<sup>95</sup>

---

<sup>93</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s 20-22. ISBN 80-86484-01-7.

<sup>94</sup> Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

<sup>95</sup> Přehled antidiskriminační legislativy. NRZP ČR z.s. [online]. 2012, 13. 8. 2012 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://nrzp.cz/2012/08/13/prehled-antidiskriminacni-legislativy/>

Změny v tzv. antidiskriminačním zákoně jsou vymezeny v zákoně č. 365/2017 Sb. Změny spočívají především v harmonizaci s právem Evropské unie. Pojem diskriminace v Evropské unii je definován ve Směrnici EU 2000/43/EC z 29. června 2000 o rovném zacházení s osobami, bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. V Listině základních práv EU se diskriminací zabývá článek 21. hlava III. Rovný přístup je upravován i v mezinárodním měřítku, a to ve Všeobecné deklaraci lidských práv.<sup>96</sup>

Není u nás asi jiné menšiny, která by byla natolik obětí rasismu, diskriminace i násilí, jako jsou Romové. Již od jejich příchodu do českých zemí byli pronásledováni a utlačováni majoritní společnostmi, a to se souhlasem vládnoucí autority. V době komunismu byla praktikována jejich nucená asimilace a ztráta vlastní identity. Idea doby byla, že pokud se vyrovnají rozdíly mezi nimi a ostatní společností, bude odstraněna romská odlišnost a vyřeší se tím problémy romské otázky. Po revoluci v devadesátých letech rychle vzrostlo množství rasových útoků. Proti Romům je po staletí uplatňována agrese a utlačování. To přetrvává v lidech dodnes. Šancí na eliminaci diskriminace a rasismu je prevence. Výuka ve školách v podobě nauky proti rasismu a k toleranci. Romové jsou diskriminováni ve více oblastech, na trhu práce, v sociálních službách a bydlení. Odhaduje se, že až 70 % Romů je nezaměstnaná. Důvodů pro to je několik. Diskriminace, předsudky, ale i nechť Romů pracovat, nebo nechávat ženy v domácnosti.<sup>97</sup> Zaměstnavatelé často automaticky nepřijímají Romy na volná pracovní místa. Romové cítí diskriminaci i ve veřejných službách. Vnímají neochotu při vyřizování svých záležitostí na úřadech a necítí ochranu policie a justice. Diskriminace je protizákonná, ovšem její prokázání není snadné. Romové z tohoto důvodu často ani případy diskriminace nenahlašují.<sup>98</sup>

---

<sup>96</sup> Přehled antidiskriminační legislativy. NRZP ČR z.s. [online]. 2012, 13. 8. 2012 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://nrzp.cz/2012/08/13/prehled-antidiskriminacni-legislativy/>

<sup>97</sup> FRIŠTĚNSKÁ Hana. Romové a státní politika. In: FRIŠTĚNSKÁ Hana. Romové - reflexe problému: soubor textů k romské problematice. Praha: SOFIS, 1997. s. 34-46. ISBN 80-902439-0-8.

<sup>98</sup> NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s. 116-117. ISBN 80-244-0497-4.

Velmi rozšířena je diskriminace Romů v oblasti bydlení. Majitelé bytů často nepronajmou bytovou jednotku romské rodině, a to kvůli existenci předsudků, jak majitele, tak i ostatních osob v sousedství. Drtivá většina obyvatel si nepřeje mít Romy za sousedy a je pro vytlačení Romů na okraj. Tím podporují vznik ghett a enkláv. Přítomnost Romů v bytových domech automaticky snižuje cenu bytů i nájmu za ně. Realitní kanceláře chtějí často informaci, zda v sousedních bytech Romové nebydlí předtím, než byt začnou uvádět na trh. Diskriminace bydlení se objevuje i ve veřejném sektoru při pronajímání bytů obcemi. Obce často Romům k bydlení přidělují takzvané holobyty. Holobyty je nízko standardní byt často jedné místnosti postaven tak, aby se v něm nedalo nic zničit, ani ukrást. Jde o byty na ubytovnách a v azylových domech. Jsou určeny pro osoby, které jsou sociálně slabší a nemají možnost jiného bydlení.<sup>99</sup>

---

<sup>99</sup> Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. s. 20-22. ISBN 80-86484-01-7.

## PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je tvořena rozhovorem s Michalem Žigou, Romem žijícím v Praze na Černém mostě. Michal Žiga pracuje jako zámečník ve společnosti s autorčíným otcem. Respondent souhlasí se zveřejněním rozhovoru i s uvedením jeho jména. Písemný informovaný souhlas je přílohou bakalářské práce.

Zpracování rozhovoru bylo potřebné pro ověření získaných teoretických znalostí. Získanou teorii z odborné literatury porovnat s výpovědí skutečného Roma. Jak on sám vnímá romskou komunitu, svou identitu a okolí svého bydliště, které je Romy hustě osídlené. Autorka sama Romkou není. I z tohoto důvodu autorka cítí nutnost, aby se na kvalifikační práci, píšící o Romech, podílel Rom sám. Bakalářská práce má název Postavení Romů v Hlavním městě České republiky. Proto bylo na místě, mimo autorčina hodnocení postavení Romů, také hodnocení samotného příslušníka této menšiny. Cílem rozhovoru je zjistit, jak sám Rom vnímá své postavení a svou identitu, jakožto příslušník menšiny ve většinové společnosti.

Rozhovor se skládá ze 17. otázek. Zprvu jsou pokládány otázky obecnějšího rázu o obecných problémech romské menšiny. Následně jsou otázky konkretizovány přímo na respondenta. Jak jemu samotnému se žije a daří v České republice. Otázky se týkají hlavně jeho příslušnosti k romské menšině, její kultuře a způsobu života. Následně je dotazován i na lokalitu, ve které respondent žije.

Rozhovor je metoda kvalitativního výzkum. Důvod výběru této metody byl, že umožňuje zkoumat problematiku do hloubky a získat konkrétní odpovědi. Byl vybrán konkrétní respondent, který odpovídá na konkrétní otázky. Jde o strukturovaný rozhovor. Otázky byly předem stanovené a autorka se od nich neodchylovala.

## 8 ROZHOVOR

1. Zlepšuje se postupem času celkové postavení Romů ve společnosti? Čím si myslíte, že to je?  
*„Rozhodně ano. Romové si uvědomili, že se musí více vzdělávat. Díky tomu můžou zastávat lepší pozice na trhu práce.“*
2. Myslíte si, že mají Romové stejné příležitosti, jako většinová společnost? Pokud ne, čím to je?  
*„Bohužel, ne. Spousta lidí z majority se řídí předsudky a mýty. Posun je minimální.“*
3. Co je celkově největším problémem Romů?  
*„Nejspíš zařadit se, integrovat se. Romové mají jiné hodnoty. Rodinné vazby jsou tak silné, že mimo to, nerespektují skoro nic.“*
4. Znáte nějakou organizaci, která nabízí pomoc pro Romy? Pokud ano, jakou? Jakou pomoc nabízí? Využil jste někdy její pomoci?  
*„Vím, že je jich spousta. Nikdy jsem se o to nezajímal.“*
5. Hlásíte se veřejně k romské menšině? (například při sčítání lidu v kolonce národnost)  
*„Ano, jsem hrdý Rom“*
6. Jste hrdý na svůj původ? Na co jste pyšný? Popřípadě proč hrdý nejste.  
*„To jsem. Romové jsou dobrosrdečný národ. Nelační po moci, penězích a válkách. Rodina - Bůh - hudba. Pak je vše ostatní.“*
7. Vnímáte se jako Rom nebo jako Cikán? Mohl byste vysvětlit proč?  
*„V romštině slovo Cikán není, ale jestli Cikán je člověk, co se drží tradic a hodnot, pak Cikán jsem.“*
8. Máte se dobře v našem státě? Cítíte se zde bezpečně?  
*„V naší krásné zemi se mi žije dobře. Vždy jsem se tu cítil bezpečně.“*

9. Myslíte si, že jste kvůli své barvě pleti byl někdy diskriminován? (například, že jste nedostal práci, o kterou jste se ucházel) Pokud Vám to nebude vadit, prosím popište, v jakém případě to bylo, jak jste reagoval a jak jste se cítil.

*„Dřív ano. Pocit je to hrozný. V Praze se situace změnila o 100 %. Praha se stala multikulturní a Češi vidí, že nejsme všichni stejní.“*

10. Dodržujete romské zvyky a tradice? Jaké? Popřípadě proč nedodržujete?

*„Ano. Pocházím z početné a mezi Romy uznávané rodiny. Tradice nám byly vždy vštěpovány. Ctít rodiče, vážit si rodiny, milovat svoje děti.“*

11. Kolik osob s Vámi žije ve společné domácnosti? Máte rád, když žije celá rodina pohromadě? Jaké to má výhody/nevýhody?

*„3 osoby. Nejšťastnější jsem, když je celá rodina pohromadě. Všichni se rádi scházíme.“*

12. Jak trávíte nejčastěji svůj volný čas? A jak trávíte nejčastěji svou dovolenou?

*„Rád jezdím na kole. Na dovolenou jezdím vždy s bratry a sestrami. Tím učíme naše děti, aby se scházely a navštěvovaly.“*

13. Odkud pochází vaše rodina (rodiče, prarodiče)? Pokud pochází z jiného státu nebo města, proč a kdy se přestěhovali do České republiky, popřípadě Prahy?

*„Můj otec pochází ze Slovenska, jeho otec z Maďarska, matka je z Čech, její otec byl Rus. Děda z otcovi strany vzal celou svou početnou rodinu po 2. světové válce do Prahy. Přišli za prací a lepším životem.“*

14. Narodil jste se v Praze? Pokud ne, proč jste se sem přestěhoval?

*„Jsem rodilý Pražák.“*

15. V jaké části Prahy žijete? Proč jste si vybral právě tuto čtvrť? Jaké má přednosti? Jste zde spokojen?

*„Celý život bydlím na Praze 9. Na výběr moc nebylo, ale žije se nám tu dobře.“*

16. Žije v okolí Vašeho bydliště i více Romů? Čím si myslíte, že to je?

*„Jen v mém domě bydlí 4 rodiny. Vše naprosto bez problémů. Nepřemýšlím o tom, že to má nějaký důvod. Všechno slušný lidi.“*

17. Uvažoval jste někdy o bydlení mimo Prahu? Pokud ano, z jakého důvodu a kam?

*„Ano. Už jsem starší, rád bych na venkov. Rád bych více klidu a krásné přírody.“*

- Rozhovor proběhl v Praze, dne 12. 02. 2023

## ZÁVĚR

Řešení romské otázky je velice komplikovaná problematika. Tato práce je jen malým nahlédnutím do problematiky a nastoluje základní fakta a problémy, kterým je nutné věnovat pozornost. Romská komunita čelí zároveň několika nástrahám, a to sociálnímu vyloučení, izolaci, chudobě, diskriminaci, nenávisti apod. Za některé životní strasti si mohou Romové sami. Počínaje přístupem ke vzdělání, který je povětšinou laxní. Rodiče nehledí do budoucna svých dětí a nedávají škole velkou váhu v životě. Nízký stupeň vzdělání následně způsobí malé uplatnění na trhu práce. Romové často pracují na špatně placených pozicích, ve fyzicky náročných zaměstnáních. Nízký příjem zapříčiní nízkou životní úroveň rodiny, nevyhovující bydlení, zadlužení. To může vyvolat v Romech nechuť a odmítavý postoj k práci a volí raději nezaměstnanost. Tento typický model se postupem času v moderní společnosti mění. Přibývá vzdělaných Romů s kvalitním a dobře placeným zaměstnáním. Ti ovšem musí čelit předsudkům a stereotypům od majoritní společnosti. Diskriminace je zákonem zakázána, ovšem Romové se s ní stále setkávají. Při hledání práce, bydlení i v oblasti sociálních služeb.

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit postavení Romů v Praze. Toto zhodnocení bylo provedeno hned v několika oblastech, a to z hlediska ekonomického, sociálního, právního, územního a z hlediska množství předsudků, stereotypů a diskriminace. Počínaje důkladným zkoumáním historického vývoje Romů od opuštění jejich pravlasti Indie, příchodu na území českých zemí a jejich následným nedobrovolným usazením. Konče kvalitativním výzkumem pomocí rozhovoru s romským příslušníkem bydlícím ve zkoumané oblasti pražského Černého mostu. Rozhovor vnesl do bakalářské práce pohled a názory Roma na zkoumanou problematiku. Tyto názory jsou velmi cenné, protože autorka sama Romkou není a pouze její hodnocení by bylo nevyvážené.

V rozhovoru Michal Žiga potvrdil typické romské silné vazby na rodinu. Pochází z romské uznávané rodiny a svého původu si váží a je na něj hrdý. Uvedl, že se jeho rodina ráda schází a svou dovolenou vždy tráví se sestrami a bratry společně a učí k tomu i své děti. Původně rodina pochází ze Slovenska a do Čech se přestěhovala po druhé světové válce, v dobách velké romské migrace, za prací a lepšími životními podmínkami. Bohužel potvrdil i existenci diskriminace, se kterou se dříve setkával. Pozitivně hodnotil

zlepšující se přístup pražských občanů k Romům. Žije se mu v Praze dobře a cítí se zde bezpečně. Zajímavé pro autorku bylo zjištění, že podle jeho slov, v romštině slovo Cikán neznají. Doplnil ale, že pokud Cikán je člověk, který se drží tradic a hodnot, potom se za Cikána považovat bude. V rozhovoru padla také otázka na to, jestli je pyšný na svůj romský původ. Jeho odpověď byla nádherná a vystihuje do písmene romskou povahu, kterou se bakalářská práce také zabývala. Jeho odpověď byla: „Romové jsou dobrosrdečný národ. Nelační po moci, penězích a válkách. Rodina - Bůh - hudba. Pak je vše ostatní.“

## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

### Seznam použitých českých zdrojů

DAVIDOVÁ, Eva, Petr LHOTKA a Petra VOJTOVÁ. Právní postavení Romů v zemích Evropské unie. V Praze: Triton, 2005. ISBN 80-7254-727-5.

DAVIDOVÁ, Eva. Romano drom: cesty Romů: 1945-1990: změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-244-0524-5.

FRIŠTĚNSKÁ Hana. Romové - reflexe problému: soubor textů k romské problematice. Praha: SOFIS, 1997. ISBN 80-902439-0-8.

HOFMANNOVÁ, Helena. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Hodnocení postavení národnostních menšin v ČR z pohledu Rady Evropy. Acta Universitatis Carolinae Iuridica 1/2013. ISSN 0323-0619. s. 13-15. Dostupné z:  
[https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2020-01/Iurid\\_1\\_2013.pdf](https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2020-01/Iurid_1_2013.pdf)

HORVÁTHOVÁ, Jana. Kapitoly z dějin Romů. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-615-X.

JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Romové a cikáni - neznámí i známí: interdisciplinární pohled. Voznice: Leda, 2008. ISBN 978-80-7335-119-9.

JAKOUBEK, Marek a Lenka JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, ed. Cikánské skupiny a jejich sociální organizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-178-9.

LHOŤAN, Lukáš. Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012. ISBN 978-80-904932-2-3.

NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4.

PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium, 2009. ISBN 978-80-87284-00-1.

PETRÁŠ, René. Menšiny v komunistickém Československu: právní a faktické postavení národnostních menšin v českých zemích v letech 1948-1970. 1. vyd. Praha: VIP Books, 2007. ISBN:978-80-87134-35-1; 978-80-7379-011-0

PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1639-1.

Romové - O Roma: tradice a současnost. Brno: SVAN, 1999. ISBN 80-7028-141-3.

Romové - reflexe problému: soubor textů k romské problematice. Praha: SOFIS, 1997. ISBN 80-902439-0-8.

Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. Sešity pro sociální politiku. ISBN 80-86484-01-7.

SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. Migrace a kulturní konflikty. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

### **Seznam použitých internetových zdrojů**

Agenda romského koordinátora. Národnostní menšiny v Praze [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/o-nas/agenda-romskeho-koordinatora>

BIBEN, Martin. Romové opouštějí Prahu. Kvůli vysokým nájmům i vyhazovům z práce. IDNES.cz: iDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2015, 4. května 2015 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/praha/zpravy/romove-opousteji-prahu.A150503\\_211956\\_domaci\\_fer](https://www.idnes.cz/praha/zpravy/romove-opousteji-prahu.A150503_211956_domaci_fer)

ČSÚ zveřejnil další údaje o plodnosti žen ze Sčítání 2021. Český statistický ústav [online]. 2022, 30. června 2022 [cit. 2023-02-09].

FUJÁČEK, Jakub. Města nevědí, co s romskými běženci. Praha staví v Troji první stanový tábor. Echo24.cz [online]. 2022, 11. května 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SA37D/mesta-nevedi-co-s-romskymi-bezenci-praha-stavi-v-troji-prvni-stanovy-tabor>

CHALOUPSKÁ, Markéta. Stát chce odškodnit ženy, kterým lékaři provedli tzv. nucenou sterilizaci. Český rozhlas Radiožurnál [online]. 2015, 18. dubna 2015 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/stat-chce-odskodnit-zeny-kterym-lekari-provedli-tzv-nucenou-sterilizaci-6257283>

Kasty: Indické životní stigma | Jak funguje kastovní systém | pasapusu.cz | blog o cestování. pasapusu.cz | blog o cestování [online]. Copyright © Fotografie a texty jsou chr [cit. 17.12.2022]. Dostupné z: <https://www.pasapusu.cz/kasty-indicke-zivotni-stigma>

Krajští koordinátoři: Krajští koordinátoři pro romské záležitosti. Vláda České republiky [online]. 2020, 31. srpna 2020 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: [https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/krajsti\\_koordinatori/krajsti-koordinatori-178166/](https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/krajsti_koordinatori/krajsti-koordinatori-178166/)

KYSELOVÁ, Karolína. Pražská ghetta se mění. Nejsou tam jen Romové, ale i chudí a nemocní. IDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2014, 15. září 2014 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/praha/zpravy/prazska-ghetta-meni-podobu.A140908\\_2097535\\_praha-zpravy\\_mav](https://www.idnes.cz/praha/zpravy/prazska-ghetta-meni-podobu.A140908_2097535_praha-zpravy_mav)

MKA. Na okraji společnosti žije polovina Romů v Česku, počet ghett se zdvojnásobil. Česká televize: ČT24 [online]. 2018, 18. srpna 2018 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2569360-na-okraji-spolecnosti-zije-polovina-romu-v-cesku-pocet-ghett-se-zdvojnasil#:~:text=Nejv%C3%ADc%20Rom%C5%AF%20v%20%C4%8Cesku%20%C5%BEije,spole%C4%8Dnosti%20je%20p%C4%9Btina%20z%20nich.>

Most nechá zbourat další zdevastovaný panelák na sídlišti v Chanově, obsazeno je v něm pět bytů. Český rozhlas: iROZHLAS [online]. Most, 2021, 18. října 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/chanov-demolice-most\\_2110181947\\_cen](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/chanov-demolice-most_2110181947_cen)

Národnostní menšiny v Praze: Romská menšina [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://prahanarodnostni.eu/narodnostni-mensiny/jednotlive-narodnostni-mensiny/romska-mensina>

NEČAS, Ctibor a Marta MIKLUŠÁKOVÁ. Romové v České republice: Historie Romů na území České republiky. Romove.radio.cz [online]. 12. 02. 2022 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>

NOVOTNÁ, Barbora. Romové se na Praze 3 podle místostarosty potýkají s diskriminací. Proto radnice pomůže. PrahaIN.cz: Horké zprávy z metropole [online]. 2022, 04. února 2022 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.prahain.cz/zivot-ve-meste/romove-se-na-praze-3-podle-mistostarosty-potykaji-s-diskriminaci-proto-radnice-pomuze-2934.html>

Pietní místo Lety u Písku – památník obětem romského holocaustu. *Kudyznudy.cz: Památky* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/pamatnik-lety-u-pisku-pamatnik-obetem-romskeho-h>

Praha má koncepci integrace Romů, chce je více začlenit do veřejného života. Český rozhlas Radiožurnál: O Roma vakeren [online]. 2022, 2. září 2022 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/praha-ma-koncepci-integrace-romu-chce-je-vice-zaclenit-do-verejneho-zivota-8821863>

Přehled antidiskriminační legislativy. NRZP ČR z.s. [online]. 2012, 13. 8. 2012 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://nrzp.cz/2012/08/13/prehled-antidiskriminacni-legislativy/>

Příliv uprchlíků z Ukrajiny. Evropská rada - Consilium.europa.eu [online]. aktualizováno 18. ledna 2023 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/>

Rada vlády pro národnostní menšiny. Vláda České republiky [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady/15074/>

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Vláda České republiky [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>

RADOVANOVIČ, Dušan. Rasová nenávist a útoky skinheads? Podle státního zástupce „vyjančená klukovina“. Český rozhlas: Radiožurnál [online]. 2016, 30. 05. 2016 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/rasova-nenavist-a-utoky-skinheads-podle-statniho-zastupce-vyjancena-klukovina-6238419>

Romové v České republice: Historie a původ Romů. Romove.radio.cz [online]. [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://romove.radio.cz/cz/clanek/18530>

Romové za první republiky | Radiožurnál. Český rozhlas Radiožurnál [online]. Copyright © 1997 [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/romove-za-prvni-republiky-8106743>

Romská národnostní menšina. Vlada.cz [online]. 21.10.2022 [cit. 2022-12-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>

ŠUDOVÁ, Dominika. Zákrok, který jim změnil život. Ženy mohou nově žádat stát o odškodné za protiprávní sterilizace. Centrum pro lidská práva a demokracii [online]. 2022, 29. března 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/zakrok-ktery-jim-zmenil-zivot-zeny-mohou-nove-zadat-stat-o-odskodne-za-protipravni-sterilizace>

ŠVEC, Petr. Romové v Praze žijí v bytech i po deseti, zjistil magistrát. IDNES.cz / ZPRAVODAJSTVÍ [online]. 2008, 19. května 2008 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/romove-v-praze-ziji-v-bytech-i-po-deseti-zjistil-magistrat.A080519\\_103126\\_praha\\_itu](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/romove-v-praze-ziji-v-bytech-i-po-deseti-zjistil-magistrat.A080519_103126_praha_itu)

RYŠAVÝ, Zdeněk. K romské národnosti se během loňského sčítání přihlásilo přes 21 tisíc obyvatel, o 65 % více než před deseti lety. Romea.cz [online]. 2022, 13. ledna 2022 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://romea.cz/cz/domaci/k-romske-narodnosti-se-behem-lonskeho-scitani-prihlasilo-pres-21-tisic-obyvatel-o-63-vice-nez-pred-deseti-lety>

VRLÁK, Marek. Popálená Natálie bude mít jizvy celý život. Od žhářského útoku ve Vítkově uběhlo deset let. Česká televize [online]. 2019, 18. dubna 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2791733-popalena-natalie-bude-mit-jizvy-cely-zivot-od-zharskeho-utoku-ve-vitkove-ubehlo>

### **Ostatní zdroje:**

Petráš René. Menšiny a právo. V rámci: Ústavní právo a státověda. [přednáška]. Praha: UJAK 22. února 2023.

Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

Zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

## **SEZNAM ZKRATEK**

R. G. Bl. - Reichsgesetzblatt - oficiální věstník Německé říše

Sb. - Sbírka zákonů

## **SEZNAM PŘÍLOH**

|                                                                     |          |
|---------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>Příloha A - Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru.....</b> | <b>I</b> |
|---------------------------------------------------------------------|----------|

## **Příloha A - Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru**

### **Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným vyžitím pro účely bakalářské práce Postavení Romů v Hlavním městě České republiky**

Podpisem vyjadřuji souhlas s využitím výzkumného rozhovoru pro potřeby bakalářské práce s názvem Postavení Romů v Hlavním městě České republiky. Autorka Hana Pihávková smí zveřejnit v bakalářské práci mé jméno a odpovědi na výzkumné otázky.

Datum: 12. 2. 2023.

Podpis: Žigra Michael

## **BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE**

**Jméno autora:** Hana Pihávková

**Obor:** Právo v podnikání

**Forma studia:** prezenční studium

**Název práce:** Postavení Romů v Hlavním městě České republiky

**Rok:** 2023

**Počet stran textu bez příloh:** 43

**Celkový počet stran příloh:** 1

**Počet titulů českých použitých zdrojů:** 16

**Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:** 0

**Počet internetových zdrojů:** 28

**Vedoucí práce:** JUDr. PhDr. René Petráš, Ph. D.